

บทที่ 5

ผลและการวิเคราะห์ผล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เสนอผลการศึกษาดังนี้เป็น 5 ส่วนดังนี้

- 5.1 ลักษณะของครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
- 5.2 ลักษณะของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
- 5.3 รูปแบบการขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
- 5.4 ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเลือกเข้ามาอาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
- 5.5 อิทธิพลของการย้ายถิ่นเข้ากับการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติที่มีต่อการขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

5.1 ลักษณะของครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะของครัวเรือนที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพอสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ลักษณะทางประชากรของครัวเรือน

5.1.1.1 จำนวนสมาชิกต่อครัวเรือน

จากตารางที่ 5.1 พบว่าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีจำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนแตกต่างกัน คือมีสมาชิกตั้งแต่ 1 คน จนถึง 11 คน เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 45.62 ของครัวเรือนมีจำนวนสมาชิก 4-5 คน โดยเฉลี่ยครัวเรือนที่ศึกษามีสมาชิกครัวเรือนละ 4.6 คน ซึ่งเป็นครัวเรือนขนาดเล็กแตกต่างจากครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมโดยทั่วไป เพราะครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมที่ศึกษาได้รับการวางแผนครอบครัวอย่างทั่วถึง จากโครงการของโครงการปรับปรุงชุมชนแออัดของเทศบาลนครเชียงใหม่ และได้ตระหนักถึงปัญหาของการมีลูกมากด้วย

เมื่อศึกษาแต่ละชุมชนพบว่าจำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนในแต่ละชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดมีสมาชิกโดยเฉลี่ยมากที่สุดคือ 4.94 คน รองลงมาคือครัวเรือนในชุมชนเอราวัณ ระแกง ศาลาแดง และหัวฝาย ซึ่งมีสมาชิกครัวเรือนละ 4.43 4.39 4.38 และ 4.14 คน ตามลำดับ ซึ่งสมาชิกโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนในชุมชนหัวฝายมีน้อยกว่าทุกชุมชน

5.1.1.2 ลักษณะของครอบครัวและจำนวนครอบครัวต่อครัวเรือน

จากตารางที่ 5.2 พบว่าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย คือมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 55.36 เป็นครอบครัวเดี่ยว ส่วนที่เหลือเป็นครอบครัวขยาย เพราะครัวเรือนเหล่านี้เมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชนหรือเข้ามาอยู่นาน เมื่อมีครอบครัวจะแยกครอบครัวออกไปสร้างบ้านของตนเองต่างหาก จึงทำให้จำนวนครอบครัวต่อครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษาคือมากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 78.57 มีจำนวนครอบครัวต่อครัวเรือนเพียง 1 ครอบครัว แต่ครัวเรือนที่มีจำนวนครอบครัวถึง 3 ครอบครัวมีเพียงร้อยละ 2.98 เท่านั้น

เมื่อศึกษาแต่ละชุมชนพบว่าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณ หัวฝาย และระแกง ส่วนมากคือร้อยละ 61.90 75.00 และ 53.70 ตามลำดับ มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่ครัวเรือนในชุมชนศาลาแดงและท่าสะอาดมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 57.14 และ 58.33 เป็นครอบครัวขยาย แต่ถ้าพิจารณาจำนวนครอบครัวต่อครัวเรือนพบว่าครัวเรือนแต่ละชุมชนคือชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง หัวฝาย ท่าสะอาด และระแกง ทุกชุมชนมีจำนวนครอบครัวต่อครัวเรือนเพียง 1 ครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ คือร้อยละ 80.95 61.90 88.89 75.00 และ 79.63 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนที่มี 3 ครอบครัวต่อครัวเรือนมีทุกชุมชนเช่นกัน ยกเว้นครัวเรือนในชุมชนหัวฝายซึ่งมีจำนวนครอบครัวต่อครัวเรือนมากที่สุดเพียง 2 ครอบครัว และมีเพียงร้อยละ 11.11 เท่านั้น

5.1.1.3 ภูมิลาเนาเดิม

จากตารางที่ 5.3 พบว่าประชากรในชุมชนที่ศึกษามีภูมิลาเนาเดิมอยู่ในจังหวัด เชียงใหม่มากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 78.24 และในจำนวนนี้ร้อยละ 66.69 อยู่ในเขตเทศบาล นครเชียงใหม่ ส่วนที่มีภูมิลาเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัดมีร้อยละ 21.76 เมื่อศึกษาแต่ละชุมชนพบว่า ประชากรทุกชุมชน คือชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง หัวฝาย ท่าสะอาด และระแงง มากกว่าครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 78.49 57.61 86.58 71.91 และ 85.65 ตามลำดับ มีภูมิลาเนาเดิมอยู่ใน จังหวัดเชียงใหม่ และในจำนวนนี้คือร้อยละ 67.74 51.09 77.58 61.80 และ 85.65 ตาม ลำดับ อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เนื่องจากชุมชนที่ศึกษาเกิดขึ้นเป็นระยะเวลายาวนานทำ ให้ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชน ได้สมรสและมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ตารางที่ 5.1 จำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จำนวนสมาชิก ต่อครัวเรือน	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1	-	2 (9.52)	1 (2.78)	2 (5.56)	1 (1.85)	6 (3.57)
2	1 (4.76)	4 (19.05)	3 (8.33)	3 (8.33)F	2 (8.70)	13 (7.74)
3	8 (38.10)	-	8 (22.22)	4 (11.11)	12 (22.22)	32 (19.05)
4	3 (14.29)	3 (14.29)	13 (36.11)	6 (16.67)	15 (27.78)	40 (23.00)
5	3 (14.29)	6 (28.57)	6 (16.67)	8 (22.22)	15 (27.78)	38 (22.62)
6	4 (19.05)	3 (14.29)	2 (5.56)	6 (16.67)	5 (9.26)	20 (11.90)
7	1 (4.76)	2 (9.52)	1 (2.78)	3 (8.33)	1 (1.85)	8 (4.76)
8	-	1 (4.76)	1 (2.78)	1 (2.78)	3 (5.56)	6 (3.57)
9	1 (4.76)	-	1 (2.78)	2 (5.56)	-	4 (2.38)
10	-	-	-	-	-	-
11	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)
เฉลี่ย	4.43	4.38	4.14	4.94	4.39	4.46

ตารางที่ 5.2 ลักษณะของครอบครัวและจำนวนครอบครัวต่อครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรม
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ลักษณะครอบครัว						
ครอบครัวเดี่ยว	13 (61.90)	9 (42.86)	27 (75.00)	15 (41.67)	29 (53.70)	93 (55.36)
ครอบครัวขยาย	8 (38.10)	12 (57.14)	9 (25.00)	21 (58.33)	25 (43.30)	75 (44.64)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)
จำนวนครอบครัวต่อครัวเรือน						
1	17 (80.95)	13 (61.90)	32 (88.89)	27 (75.00)	43 (79.63)	132 (78.57)
2	3 (14.29)	7 (33.33)	4 (11.11)	7 (19.44)	10 (18.52)	31 (18.45)
3	1 (4.76)	1 (4.76)	-	2 (5.56)	1 (1.85)	5 (2.98)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

ตารางที่ 5.3 ภูมิฐานะเดิมของประชากรในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ภูมิฐานะเดิม	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะท้อน	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ภูมิฐานะเดิม จังหวัดเชียงใหม่	73 (78.49)	53 (57.61)	129 (86.58)	128 (71.91)	203 (85.65)	586 (78.24)
-ในเขตเทศบาล	63 (67.74)	47 (51.09)	116 (77.58)	110 (61.80)	174 (73.42)	501 (66.89)
-นอกเขตเทศบาล	10 (10.75)	6 (6.52)	13 (8.75)	18 (10.11)	29 (12.24)	76 (10.15)
ต่างจังหวัด	20 (21.51)	39 (42.39)	20 (13.42)	50 (28.09)	34 (14.35)	163 (21.76)
รวม	93 (100)	92 (100)	149 (100)	178 (100)	237 (100)	749 (100)

5.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน

5.1.2.1 การประกอบอาชีพ

จากตารางที่ 5.4 พบว่าประชากรในชุมชนที่ศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 53.77 มีอาชีพแตกต่างกันออกไป และในจำนวนนี้เกือบหนึ่งในสี่หรือร้อยละ 23.90 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปโดยการจ้างแรงงาน เพราะประชากรเหล่านี้มีการศึกษาต่ำ โอกาสที่จะทำงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่

แรงงานจึงเป็นไปได้ยาก ส่วนประชากรที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีถึงร้อยละ 46.33 ซึ่งเป็นประชากรที่อยู่ในวัยภาระพึ่งพิง โดยเฉพาะวัยเด็กเป็นส่วนใหญ่

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าในแต่ละชุมชนมีประชากรเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ โดยเฉพาะประชากรในชุมชนท่าสะอาดมีมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 52.81 ส่วนประชากรในชุมชนหัวฝายที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีน้อยกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีร้อยละ 39.60 ส่วนประชากรในชุมชนเอราวัณและศาลาแดงส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยการใช้แรงงานและค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยใช้ต้นทุนต่ำ มีจำนวนใกล้เคียงกันคือรับจ้างทั่วไปร้อยละ 27.97 และ 16.30 ส่วนค้าขายร้อยละ 26.88 และ 18.48 ตามลำดับ แต่ประชากรในชุมชนหัวฝายและระแกงส่วนมากคือร้อยละ 36.24 และ 24.89 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ในขณะที่ประชากรในชุมชนท่าสะอาดประกอบอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นส่วนมากคือร้อยละ 17.98

5.1.2.2 รายได้ของครัวเรือน

จากตารางที่ 5.5 พบว่าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีรายได้แตกต่างกันออกไป คือตั้งแต่เดือนละไม่เกิน 500 บาท จนถึง 6000 บาทขึ้นไป และพบว่ามากกว่าหนึ่งในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดหรือร้อยละ 35.12 มีรายได้อยู่ระหว่าง 2001-3000 บาทต่อเดือน โดยเฉลี่ยครัวเรือนที่ศึกษามีรายได้เดือนละ 2619.25 บาท ซึ่งจัดว่าเป็นรายได้ที่ต่ำ เพราะประชากรในครัวเรือนนี้ส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปโดยใช้แรงงานหรือค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ จึงทำให้มีรายได้ต่ำ

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดงและท่าสะอาด มีรายได้เฉลี่ยใกล้เคียงกันคือเดือนละ 2850.50 และ 2871.71 บาท ซึ่งมีรายได้ต่อเดือนสูงกว่าชุมชนอื่น ๆ ส่วนครัวเรือนในชุมชนหัวฝายและระแกงมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนใกล้เคียงกันคือเดือนละ 2632.85 และ 2615.88 บาท แต่รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนในชุมชนเอราวัณซึ่งเป็นชุมชนที่มีอายุน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าชุมชนอื่น ๆ คือเดือนละ 2131.45 บาท อย่างไรก็ตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแต่ละชุมชนยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำอยู่นั่นเอง

5.1.2.3 รายจ่ายของครัวเรือน

จากตารางที่ 5.6 พบว่าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีรายจ่ายแตกต่างกันออกไป ตั้งแต่เดือนละไม่เกิน 500 บาท จนถึง 6000 บาทขึ้นไป และพบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 66.67 ของครัวเรือนทั้งหมดมีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 1001-3000 บาทต่อเดือน โดยเฉลี่ยครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีรายจ่ายเดือนละ 2497.36 บาท

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดงและท่าสะอาดมีรายจ่ายโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือเดือนละ 2725.50 และ 2644.44 บาท ซึ่งมีรายจ่ายต่อเดือนสูงกว่าชุมชนอื่น ๆ ส่วนครัวเรือนในชุมชนหัวฝายและระแกงมีรายจ่ายต่อเดือนใกล้เคียงกันคือเดือนละ 2500.50 และ 2490.88 บาท แต่รายจ่ายโดยเฉลี่ยของครัวเรือนในชุมชนเอราวัณต่ำกว่าชุมชนอื่น ๆ คือเดือนละ 2060.02 บาทเท่านั้น

ตารางที่ 5.4 การประกอบอาชีพของประชากรในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

อาชีพ	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
รับจ้างทั่วไป	26 (27.96)	15 (16.30)	54 (36.24)	25 (14.04)	59 (24.89)	179 (23.90)
ค้าขาย	25 (26.88)	17 (18.48)	15 (10.07)	32 (17.98)	25 (10.55)	114 (15.22)
ขับรถรับจ้าง	4 (4.30)	6 (6.52)	11 (7.38)	8 (4.49)	16 (6.75)	45 (6.01)
ให้บริการบริการ	-	1 (1.09)	-	2 (1.12)	-	3 (0.40)
รับราชการ	-	-	2 (1.34)	7 (3.93)	7 (2.95)	16 (2.14)
ทำงานรัฐวิสาหกิจ	-	-	1 (0.67)	-	-	1 (0.13)
ลูกจ้างประจำ	-	10 (10.87)	7 (4.70)	10 (5.62)	17 (7.17)	44 (5.87)
ไม่ได้ทำงาน	38 (40.86)	43 (46.74)	59 (39.60)	94 (52.81)	113 (47.68)	347 (46.33)
รวม	93 (100)	92 (100)	149 (100)	178 (100)	237 (100)	749 (100)

ตารางที่ 5.5 รายได้ต่อเดือนของครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รายได้ (บาทต่อเดือน)	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะท้อน	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ไม่เกิน 500	1 (4.76)	-	-	1 (2.78)	-	2 (1.19)
501 - 1000	1 (4.76)	1 (4.76)	1 (2.78)	3 (8.33)	2 (3.70)	8 (4.76)
1001 - 1500	3 (14.29)	5 (23.81)	8 (22.22)	2 (5.56)	5 (9.26)	23 (13.69)
1501 - 2000	2 (9.52)	1 (4.76)	3 (8.33)	3 (8.33)	10 (18.52)	19 (11.31)
2001 - 2500	9 (42.86)	2 (9.52)	8 (22.22)	2 (5.56)	9 (16.67)	30 (17.86)
2501 - 3000	3 (14.29)	3 (14.29)	3 (8.33)	7 (19.44)	13 (24.07)	29 (17.26)
3001 - 3500	-	-	2 (5.56)	5 (13.89)	3 (5.56)	10 (5.95)
3501 - 4000	1 (4.76)	1 (4.76)	3 (8.33)	6 (16.67)	3 (5.56)	14 (8.33)
4001 - 4500	1 (4.76)	4 (19.05)	-	2 (5.56)	2 (3.70)	9 (5.36)
4501 - 5000	-	2 (9.52)	4 (11.11)	1 (2.78)	2 (3.70)	9 (5.36)
5001 - 5500	-	1 (4.76)	2 (5.56)	-	3 (5.56)	6 (3.57)
5501 - 6000	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
6000 ขึ้นไป	-	1 (4.76)	2 (5.56)	3 (8.33)	2 (3.70)	8 (4.76)
รวม	21	21	36	36	54	168
เฉลี่ย	2131.45	2850.50	2632.85	2871.71	2615.88	2619.25

ตารางที่ 5.6 รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รายจ่าย (บาทต่อเดือน)	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ไม่เกิน 500	1 (4.76)	-	-	1 (2.78)	-	2 (1.19)
501 - 1000	-	-	1 (2.78)	3 (8.33)	2 (3.70)	6 (3.57)
1001 - 1500	4 (19.05)	5 (23.81)	8 (22.22)	1 (2.78)	6 (11.11)	24 (14.29)
1501 - 2000	4 (19.05)	2 (9.52)	3 (8.33)	6 (16.67)	10 (18.52)	25 (14.88)
2001 - 2500	8 (38.10)	3 (14.29)	8 (22.22)	1 (2.78)	9 (16.67)	29 (17.26)
2501 - 3000	2 (9.52)	2 (9.52)	5 (13.89)	9 (25.00)	16 (29.63)	34 (20.24)
3001 - 3500	1 (4.76)	-	-	5 (13.89)	-	6 (3.57)
3501 - 4000	-	4 (19.05)	4 (11.11)	3 (8.33)	4 (7.41)	15 (8.93)
4001 - 4500	1 (4.76)	3 (14.29)	4 (11.11)	3 (8.33)	2 (3.70)	13 (7.74)
4501 - 5000	-	1 (4.76)	-	-	1 (1.85)	2 (1.19)
5001 - 5500	-	-	1 (2.78)	-	2 (3.70)	3 (1.79)
5501 - 6000	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
6000 ขึ้นไป	-	1 (4.76)	2 (5.56)	3 (8.33)	2 (3.70)	8 (4.76)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)
เฉลี่ย	2060.02	2725.50	2500.50	2644.44	2490.88	2497.36

5.1.3 ลักษณะทางสังคมของครัวเรือน

5.1.3.1 การศึกษาของประชากรในครัวเรือน

จากตารางที่ 5.7 พบว่าการศึกษาของประชากรในชุมชนที่ศึกษามีการศึกษาแตกต่างกันออกไป ตั้งแต่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียน ไปจนถึงการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นการศึกษาสูงสุด แต่การศึกษาของประชากรส่วนมากเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 49.55 มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนประชากรที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียนมีถึงร้อยละ 16.69 เนื่องจากประชากรในชุมชนที่ศึกษามีฐานะยากจน โอกาสที่จะศึกษาในระดับสูง ๆ จึงเป็นไปได้ยาก เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าประชากรทุกชุมชนส่วนมากมีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยประชากรในชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง และท่าสะอาดย ที่มีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 44.83 46.74 และ 42.69 ตามลำดับ ส่วนประชากรในชุมชนหัวฝาย และระแกงที่มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 54.36 และ 50.63 ประชากรที่ไม่มีการศึกษาในชุมชนเอราวัณมีมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีร้อยละ 22.58 ในขณะที่ชุมชนอื่น ๆ คือชุมชนศาลาแดง หัวฝาย ท่าสะอาดย และระแกง มีจำนวนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 15.22 16.11 14.04 และ 17.30 ตามลำดับ

5.1.4 สภาพบ้านของครัวเรือน

จากตารางที่ 5.8 พบว่าบ้านในชุมชนที่ศึกษามีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวหลังเล็กอยู่ใกล้กันถึงร้อยละ 98.21 ซึ่งสภาพของบ้านเหล่านี้มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 51.78 มีสภาพของบ้านอยู่ในลักษณะปานกลางแต่ค่อนข้างเก่ายังไม่ถึงขั้นโทรม และบ้านแต่ละหลังมีจำนวนห้องแตกต่างกันออกไป คือมีตั้งแต่ 1 ห้อง จนถึง 4 ห้อง แต่เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 46.43 มีเพียงห้องเดียวและใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าบ้านในชุมชนหัวฝาย ทำสะอาด และระแกง ทั้งหมด เป็นบ้านหลังเดี่ยว ซึ่งอยู่ใกล้กัน แต่ในชุมชนเอราวัณและศาลาแดงมากกว่าสามในสี่เป็นบ้านหลังเดี่ยว ซึ่งอยู่ใกล้กันเช่นกัน สภาพบ้านแต่ละหลังในชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง ระแกง และ ทำสะอาด มากกว่าครึ่งหนึ่งและครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 57.14 61.90 51.80 50.00 ตามลำดับ ยกเว้นชุมชนบ้านหัวฝายมีเพียงร้อยละ 44.44 ที่บ้านอยู่ในสภาพปานกลาง จำนวนห้องของบ้านแต่ละหลังในชุมชนต่าง ๆ คือชุมชนเอราวัณ หัวฝาย และทำสะอาด ส่วนมากคือร้อยละ 66.67 55.56 และ 44.44 มีเพียงห้องเดี่ยว ส่วนบ้านในชุมชนศาลาแดงและระแกงบ้านแต่ละหลังส่วนมากคือร้อยละ 47.62 และ 44.44 มี 2 ห้อง

ตารางที่ 5.7 การศึกษาของประชากรในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ระดับการศึกษา	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะต๋อย	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ไม่มีการศึกษาใน โรงเรียน	31 (22.58)	14 (15.22)	24 (16.11)	25 (14.04)	41 (17.30)	125 (16.69)
ต่ำกว่าประถมศึกษา ปีที่ 4	17 (18.27)	16 (17.39)	21 (14.09)	24 (13.48)	35 (14.77)	113 (15.09)
ประถมศึกษาปีที่ 4	34 (36.56)	27 (29.35)	60 (40.27)	52 (29.21)	85 (35.86)	258 (34.46)
ต่ำกว่าประถมศึกษา ปีที่ 6	3 (3.23)	3 (3.26)	3 (2.01)	4 (2.25)	4 (1.69)	17 (3.27)
ประถมศึกษาปีที่ 6	8 (8.60)	3 (3.26)	11 (7.38)	10 (5.62)	12 (5.06)	44 (5.87)
ประถมศึกษาปีที่ 7	2 (2.13)	6 (6.52)	-	7 (3.93)	7 (2.93)	22 (2.94)
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ปีที่ 3	3 (3.23)	1 (1.09)	11 (7.38)	7 (3.93)	13 (5.49)	35 (4.67)
มัธยมศึกษาปีที่ 3	4 (4.30)	9 (9.78)	9 (6.04)	21 (11.80)	22 (9.28)	65 (8.68)
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ปีที่ 6	-	4 (4.35)	4 (2.68)	7 (3.93)	7 (2.95)	22 (2.94)
มัธยมศึกษาปีที่ 6	1 (1.08)	5 (5.43)	1 (0.67)	6 (3.37)	7 (2.95)	20 (2.67)
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	3 (3.26)	4 (2.68)	10 (5.62)	4 (1.69)	21 (2.83)
ปริญญาตรี	-	1 (1.09)	1 (0.67)	5 (2.81)	-	7 (0.93)
รวม	93 (100)	92 (100)	149 (100)	178 (100)	237 (100)	749 (100)

ตารางที่ 5.8 สภาพบ้านของประชากรในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ลักษณะของบ้าน						
บ้านเดี่ยว	19 (90.48)	20 (95.24)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	165 (98.21)
บ้านที่ใช้ฝายบ้านร่วม กันแต่ไม่ใช่ ห้องแถว	1 (4.76)	-	-	-	-	1 (0.60)
	1 (4.76)	1 (4.76)	-	-	-	2 (1.19)
สภาพบ้าน						
ดี	4 (19.05)	6 (28.57)	12 (33.33)	13 (36.11)	14 (25.93)	49 (29.17)
ปานกลาง	12 (57.14)	13 (61.90)	16 (44.44)	18 (50.00)	28 (51.85)	87 (51.78)
โทรม	5 (23.81)	2 (9.52)	8 (22.22)	5 (13.89)	12 (22.22)	32 (19.05)
จำนวนห้องต่อหลัง						
1	14 (66.67)	6 (28.57)	20 (55.56)	16 (44.44)	22 (40.74)	78 (46.43)
2	5 (23.81)	10 (47.62)	12 (33.33)	10 (27.78)	24 (44.44)	61 (36.31)
3	2 (9.52)	3 (14.29)	3 (8.33)	5 (13.89)	7 (12.96)	20 (11.90)
4	-	2 (9.52)	1 (2.78)	4 (11.11)	1 (1.85)	8 (4.76)

5.2 ลักษณะของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะของหัวหน้าครัวเรือนที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบสรุปได้ดังนี้

5.2.1 ลักษณะทางประชากรของหัวหน้าครัวเรือน

5.2.1.1 อายุ

จากตารางที่ 5.9 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีอายุแตกต่างกัน มีตั้งแต่อายุ 20 ปี จนถึง 80 ปีขึ้นไป หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากหรือมากกว่าสามในสี่ คือร้อยละ 82.74 อยู่ในวัยแรงงาน ส่วนที่อยู่ในวัยภาระพึ่งพิงมีเพียงร้อยละ 17.26 เท่านั้น หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษาส่วนมากคือร้อยละ 19.05 มีอายุอยู่ระหว่าง 35-39 ปี แต่โดยเฉลี่ยหัวหน้าครัวเรือนมีอายุ 45.72 ปี

เมื่อศึกษาแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง และหัวฝาย ที่อยู่ในวัยแรงงานมีมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือสามในสี่หรือร้อยละ 95.24 85.72 และ 99.44 ตามลำดับ แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดและระแกง หัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงานมีร้อยละ 66.66 และ 79.64 ถ้าพิจารณาหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในวัยภาระพึ่งพิงหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดและระแกงซึ่งเป็นชุมชนที่เก่ากว่าชุมชนอื่น ๆ มีมากที่สุด คือร้อยละ 33.34 และ 20.36 ส่วนในชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง และหัวฝาย หัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในวัยภาระพึ่งพิงมีร้อยละ 4.76 14.28 และ 5.56 ตามลำดับ แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดและระแกงมีอายุเฉลี่ยมากกว่าชุมชนอื่น ๆ และมีอายุใกล้เคียงกัน คืออายุ 48.36 และ 47.00

ตารางที่ 5.9 อายุของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

อายุ	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะท้อน	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
20 - 24	1 (4.76)	2 (9.52)	1 (2.78)	-	1 (1.85)	5 (2.98)
25 - 29	3 (14.29)	2 (9.52)	2 (3.56)	-	2 (3.70)	9 (5.36)
30 - 34	2 (9.52)	1 (4.76)	5 (13.88)	6 (16.67)	5 (9.26)	19 (11.31)
35 - 39	5 (23.81)	1 (4.76)	6 (16.67)	7 (19.44)	13 (24.07)	32 (19.05)
40 - 44	2 (7.52)	4 (19.05)	4 (11.11)	2 (5.56)	4 (7.41)	16 (9.50)
45 - 49	1 (4.56)	3 (14.29)	4 (11.11)	4 (11.11)	2 (3.70)	14 (8.33)
50 - 54	2 (9.52)	2 (9.52)	8 (22.22)	-	12 (22.22)	24 (14.29)
55 - 59	4 (19.05)	3 (14.29)	4 (11.11)	5 (13.88)	4 (7.41)	20 (11.94)
60 - 64	1 (4.76)	2 (9.52)	-	7 (19.44)	6 (11.11)	16 (9.52)
65 - 69	-	-	1 (2.78)	1 (2.78)	2 (3.70)	4 (2.38)
70 - 74	-	1 (4.76)	-	1 (2.78)	-	2 (1.19)
75 - 79	-	-	1 (2.78)	1 (2.78)	2 (3.70)	4 (2.38)
80 ปีขึ้นไป	-	-	-	2 (5.56)	1 (1.85)	3 (1.79)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)
เฉลี่ย	41.76	42.14	44.50	48.76	47.00	45.72

5.2.1.2 สถานภาพการสมรส

จากตารางที่ 5.10 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 78.57 สมรสแล้ว ส่วนที่เป็นหม้ายมีเพียงร้อยละ 18.45 เท่านั้น เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่า หัวหน้าครัวเรือนทุกชุมชนคือชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง หัวฝาย ท่าสะอาด และระแกง มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 90.48 66.67 83.33 77.78 และ 75.93 ตามลำดับสมรสแล้ว แต่ที่เป็นหม้ายนั้นหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดและระแกงมีมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีร้อยละ 19.44 และ 20.37 เนื่องจากทั้งสองชุมชนนี้เป็นชุมชนที่เก่ากว่าชุมชนอื่น ๆ ในขณะที่ชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง และหัวฝาย มีเพียงร้อยละ 9.52 28.57 และ 13.89 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.10 สถานภาพการสมรสของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

สถานภาพการสมรส	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
โสด	-	1 (4.76)	1 (2.78)	1 (2.78)	1 (1.85)	4 (2.38)
สมรส	19 (90.48)	14 (66.67)	30 (83.33)	28 (77.78)	41 (75.93)	132 (78.57)
หม้าย	2 (9.52)	6 (28.57)	5 (13.89)	7 (19.44)	11 (20.37)	31 (18.45)
หย่า	-	-	-	-	1 (1.85)	1 (0.60)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

5.2.1.3 ภูมิลำเนาเดิม

จากตารางที่ 5.11 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 65.48 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และในจำนวนนี้ร้อยละ 47.62 อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัดมีเพียงร้อยละ 34.52 ซึ่งในจำนวนนี้ร้อยละ 20.84 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดลำพูนและลำปางมีมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ คือมีร้อยละ 5.95 และ 6.55 ตามลำดับ

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณและศาลาแดง มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และต่างจังหวัดใกล้เคียงกัน คือในจังหวัดเชียงใหม่ร้อยละ 47.62 และ 52.38 ส่วนต่างจังหวัดร้อยละ 52.38 และ 47.62 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะต๋อยมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และต่างจังหวัด มีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 50.00 แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหัวฝายและระแกงมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนมาก คือมากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 77.78 และ 79.63 ซึ่งต่างไปจากชุมชนอื่น ๆ

ตารางที่ 5.11 ภูมิฐานะเดิมของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนคร
เชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
<u>ภูมิฐานะเดิม</u>						
<u>เชียงใหม่</u>	10 (47.62)	11 (52.38)	28 (77.78)	18 (50.00)	43 (79.63)	110 (65.48)
- ในเขตเทศบาล	6 (28.57)	9 (42.86)	22 (61.11)	12 (33.33)	31 (57.41)	80 (47.62)
- นอกเขตเทศบาล	4 (19.05)	2 (9.52)	6 (16.67)	6 (16.67)	12 (22.22)	30 (17.86)
<u>ต่างจังหวัด</u>	11 (52.38)	10 (47.62)	8 (22.22)	18 (50.00)	11 (20.37)	58 (34.52)
นิจิตร	4 (19.05)	-	-	1 (2.78)	2 (3.70)	51 (4.17)
เชียงราย	2 (9.52)	2 (9.52)	2 (5.56)	2 (5.56)	2 (3.70)	10 (5.95)
ราชบุรี	1 (4.76)	-	-	-	-	1 (0.60)
ลำพูน	2 (9.52)	1 (4.76)	2 (5.56)	3 (8.33)	2 (3.70)	10 (5.95)
ลพบุรี	1 (4.76)	-	-	-	-	1 (0.60)
ลำปาง	1 (4.76)	3 (14.29)	2 (5.56)	3 (8.33)	2 (3.70)	11 (6.55)
สมุทรปราการ	-	1 (4.76)	-	-	-	1 (0.60)
นครราชสีมา	-	1 (4.76)	-	1 (2.78)	-	2 (1.19)
อุบลราชธานี	-	1 (4.76)	-	1 (2.78)	-	2 (1.19)

ตารางที่ 5.11 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวผาย	ท่าสะท้อน	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
พะเยา	-	1 (4.76)	-	-	-	1 (0.60)
เพชรบูรณ์	-	-	1 (2.78)	-	-	1 (0.60)
กรุงเทพฯ	-	-	1 (2.78)	-	-	1 (0.60)
อุตรดิตถ์	-	-	-	3 (8.33)	-	3 (1.79)
สุพรรณบุรี	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
นครสวรรค์	-	-	-	1 (2.78)	1 (1.85)	2 (1.19)
สุโขทัย	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
พิษณุโลก	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
ชัยนาท	-	-	-	-	1 (1.85)	1 (0.60)
มหาสารคาม	-	-	-	-	1 (1.85)	1 (0.60)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

5.2.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือน

5.2.2.1 อาชีพ

จากตารางที่ 5.12 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีอาชีพแตกต่างกัน ส่วนมากคือหนึ่งในสามหรือร้อยละ 34.52 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปโดยใช้แรงงานเป็นสำคัญ รองมาประกอบอาชีพขับรถรับจ้างและค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ใช้ต้นทุนต่ำ คิดเป็นร้อยละ 22.07 และ 17.86 เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนมีฐานะยากจนและมีการศึกษาต่ำ โอกาสที่จะประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถจึงเป็นไปได้ยาก ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเลยพบว่ามีเพียงร้อยละ 18.07 เท่านั้น ซึ่งส่วนมากเป็นหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในวัยภาวะพึ่งพิง

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณ หัวฝาย และระแกง ส่วนมากคือร้อยละ 57.14 50.00 และ 31.49 ตามลำดับ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่ว ๆ ไป ซึ่งใช้แรงงานเป็นสำคัญ ส่วนหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดงและท่าสะอาดประกอบอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยใช้ต้นทุนต่ำเป็นส่วนมาก คือร้อยละ 33.33 และ 25.00 ส่วนอาชีพขับรถรับจ้างนั้นหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณและระแกงมีมากพอ ๆ กัน คือร้อยละ 28.57 และ 25.93 ซึ่งมากกว่าชุมชนอื่น ๆ เมื่อพิจารณาหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดมีมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีถึงร้อยละ 30.36 แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหัวฝายมีเพียงร้อยละ 5.56 เท่านั้นซึ่งน้อยที่สุด

5.2.2.3 สถานที่ประกอบอาชีพและระยะทางจากบ้านถึงที่ทำงาน

จากตารางที่ 5.13 พบว่าสถานที่ประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีทั้งอยู่นอกบ้าน นอกบ้านแต่อยู่ในชุมชนที่ศึกษา นอกชุมชนแต่อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่และอื่น ๆ แต่มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 64.29 ทำงานอยู่นอกชุมชนแต่อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ทำงานอยู่ที่บ้านมีร้อยละ 16.67 เนื่องจากงานที่หัวหน้าครัวเรือนทำนั้นส่วน

มากเป็นการรับจ้างทั่ว ๆ ไป ค่าชายเล็ก ๆ น้อย ๆ และขับรถรับจ้าง ซึ่งในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นแหล่งงานที่สำคัญ

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนทุกชุมชนคือชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง หัวฝาย ท่าสะอาด และระแกง มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 61.90 71.43 83.33 58.33 และ 53.70 ตามลำดับ ทำงานอยู่นอกชุมชนแต่อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ทำงานอยู่ที่บ้านในชุมชนเอราวัณมีมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีร้อยละ 33.33 รองลงมาคือหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนระแกงมีร้อยละ 24.07

หัวหน้าครัวเรือนที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ระยะทางจากบ้านถึงที่ทำงานแตกต่างกันออกไป โดยมีระยะทางตั้งแต่ 0.1-5 กิโลเมตร แต่ส่วนมากคือมากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 33.93 มีระยะทางที่ไม่แน่นอน เพราะหัวหน้าครัวเรือนประกอบอาชีพรับจ้างทั่ว ๆ ไป และขับรถรับจ้างจึงกำหนดระยะทางไม่ได้ ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่สามารถกำหนดระยะทางได้ส่วนมากหรือร้อยละ 19.64 มีระยะทางจากบ้านถึงที่ทำงานห่างกันไม่เกิน 1 กิโลเมตร ซึ่งไม่ไกลจากบ้าน เพราะหัวหน้าครัวเรือนมีฐานะยากจนต้องประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน จึงพยายามหางานซึ่งอยู่ในที่ ๆ ไม่ไกลจากที่อยู่อาศัยมากนัก

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ต้องไปทำงานนอกบ้านทุก ๆ ชุมชน คือชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง หัวฝาย และระแกง ยกเว้นชุมชนท่าสะอาด มีระยะทางจากบ้านถึงที่ทำงานห่างกันไม่แน่นอนเป็นส่วนมาก คือร้อยละ 52.38 27.14 41.67 และ 25.93 ตามลำดับ ส่วนชุมชนท่าสะอาดมีระยะทางจากบ้านถึงที่ทำงานห่างกันตั้งแต่ 0.1-0.5 กิโลเมตรเป็นส่วนมากคือร้อยละ 16.67 ส่วนระยะทางจากบ้านถึงที่ทำงานที่สามารถกำหนดระยะทางได้ในชุมชนเอราวัณห่างกัน 0.6-1.0 กิโลเมตร เป็นส่วนมากคือร้อยละ 9.52 แต่ชุมชนศาลาแดง หัวฝาย และท่าสะอาด หัวหน้าครัวเรือนมีระยะทางจากบ้านถึงที่ทำงานห่างกัน 0.1-0.5 กิโลเมตรเป็นส่วนมาก คือร้อยละ 9.52 22.22 และ 16.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.12 การประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนคร
เชียงใหม่

อาชีพ	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>อาชีพ</u>						
รับจ้างทั่วไป	12 (7.14)	5 (23.81)	18 (50.00)	6 (16.64)	17 (31.48)	58 (34.52)
ค้าขาย	3 (14.29)	7 (33.33)	2 (5.56)	9 (25.00)	9 (16.67)	30 (17.86)
ขับรถรับจ้าง	6 (28.57)	4 (19.05)	9 (23.00)	4 (11.11)	14 (25.93)	37 (22.07)
ให้บริการบริการ	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.06)
รับราชการ	-	-	2 (3.56)	1 (2.78)	4 (7.41)	7 (4.17)
ทำงานรัฐวิสาหกิจ	-	-	2 (5.56)	-	-	2 (1.19)
ลูกจ้างประจำ	-	1 (4.76)	1 (2.78)	4 (11.11)	-	6 (3.57)
ไม่ได้ทำงาน	-	4 (19.05)	2 (5.56)	11 (30.36)	10 (18.52)	27 (16.07)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

ตารางที่ 5.13 สถานที่ประกอบอาชีพและระยะทางจากบ้านถึงที่ทำงานของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
สถานที่ประกอบอาชีพ						
ที่บ้าน	7 (33.33)	2 (9.52)	2 (5.56)	4 (11.11)	13 (24.07)	28 (16.67)
นอกบ้านในชุมชน	-	-	-	-	2 (3.70)	2 (1.29)
นอกชุมชนในเขตเทศบาล	13 (16.90)	15 (71.43)	30 (83.33)	21 (58.33)	29 (53.70)	108 (64.29)
นอกเขตเทศบาล	-	-	1 (2.78)	-	-	- (0.60)
ต่างจังหวัด	1 (4.76)	-	1 (2.77)	-	-	2 (1.19)
ไม่ได้ทำงาน	-	4 (19.05)	2 (5.56)	11 (30.56)	10 (18.52)	27 (16.07)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะต๋อย	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>ระยะทางจากบ้านถึงที่ทำงาน(ก.ม.)</u>						
ที่บ้าน	7 (33.33)	2 (9.52)	2 (5.56)	4 (11.11)	13 (24.07)	28 (16.67)
0.1 - 0.5	-	2 (9.52)	8 (22.22)	6 (16.67)	2 (3.70)	18 (10.71)
0.6 - 1.0	2 (9.52)	-	2 (5.56)	2 (5.56)	9 (16.67)	15 (8.93)
1.1 - 1.5	-	-	2 (5.56)	1 (2.78)	1 (1.85)	4 (2.38)
1.6 - 2.0	-	1 (4.76)	2 (5.56)	-	2 (3.70)	5 (2.98)
2.1 - 2.5	-	-	-	-	-	-
2.6 - 3.0	-	-	1 (2.78)	1 (2.78)	1 (1.85)	3 (1.79)
3.1 - 3.5	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
3.6 - 4.0	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
4.1 - 4.5	-	-	-	-	-	-
4.6 - 5.0	-	-	1 (2.78)	3 (8.33)	2 (3.70)	6 (3.57)
5 กิโลเมตรขึ้นไป	1 (4.76)	-	1 (2.78)	1 (2.78)	-	3 (1.79)
ไม่แน่นอน	11 (52.38)	12 (57.14)	15 (41.67)	3 (13.89)	14 (25.93)	57 (33.93)
ไม่ได้ทำงาน	-	4 (19.05)	2 (5.56)	11 (80.56)	10 (18.52)	27 (16.07)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

5.2.2.4 การเดินทางและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน

จากตารางที่ 5.14 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษาที่ไปทำงานนอกบ้านไปทำงานโดยพาหนะที่ต่างกัน แต่ที่ไปทำงานโดยการเดินไปและไปโดยรถสามล้อมีจำนวนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 16.68 และ 15.48 เพราะสถานที่ทำงานไม่ไกลจากบ้านและมีอาชีพถีบสามล้อ ส่วนที่ไปโดยรถเมล์มีเพียงร้อยละ 0.06 เท่านั้น เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณ ส่วนมากคือร้อยละ 23.81 ไปทำงานโดยจักรยานยนต์ หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดงส่วนมากคือร้อยละ 23.81 ไปโดยจักรยาน ส่วนหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหัวฝายส่วนมากคือร้อยละ 30.55 ไปทำงานโดยเดินไป แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนระแกงส่วนมากไปทำงานโดยจักรยานยนต์และเดินไปมีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 16.67

หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 79.17 ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน เพราะส่วนใหญ่เดินไปทำงานและทำงานที่บ้าน ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานมีเพียงร้อยละ 4.77 เท่านั้น และในจำนวนนี้ร้อยละ 2.38 เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานวันละ 9-10 บาท เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนทุกชุมชน คือชุมชนศาลาแดง หัวฝาย ท่าสะอาด และระแกง ส่วนมากคือร้อยละ 76.19 88.88 61.11 และ 77.78 ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน โดยเฉพาะหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณทั้งหมดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานเลย ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน ในชุมชนหัวฝายต้องเสียค่าใช้จ่ายมากที่สุดคือวันละ 10 บาทขึ้นไป เพราะทำงานอยู่นอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 2.78 เท่านั้น ส่วนหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดงและระแกงเสียเพียงวันละ 9-10 บาท ซึ่งมีเพียงร้อยละ 4.76 และ 3.70 เท่านั้น แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานส่วนมากคือร้อยละ 5.56 เสียวันละ 7-8 บาท ซึ่งมีเพียงร้อยละ 2.79 เท่านั้น

ตารางที่ 5.14 การเดินทางและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานของหัวหน้าครัวเรือน
ในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>พาหนะที่ใช้ในการ</u> <u>เดินทาง ไปทำงาน</u>						
ทำงานที่บ้าน	7 (33.33)	2 (9.52)	2 (5.56)	4 (11.11)	13 (24.07)	28 (16.67)
เดิน	2 (9.52)	2 (9.52)	11 (30.55)	6 (16.67)	7 (12.96)	28 (16.68)
จักรยาน	2 (9.52)	5 (23.81)	2 (5.56)	1 (2.78)	1 (1.85)	11 (6.56)
จักรยานยนต์	5 (23.81)	2 (9.52)	3 (8.33)	6 (16.67)	6 (11.11)	22 (13.10)
สามล้อ	-	2 (9.52)	9 (25.00)	4 (11.11)	11 (20.37)	26 (15.48)
รถตุ๊ก ๆ	1 (4.76)	2 (9.56)	-	-	1 (9.26)	4 (11.90)
รถสี่ล้อ	3 (14.29)	2 (9.52)	7 (19.44)	3 (8.33)	5 (9.26)	20 (11.90)
รถเมล์	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
รถสิบล้อ	1 (4.76)	-	-	-	-	1 (0.60)
ไม่ได้ทำงาน	-	4 (19.95)	2 (5.56)	11 (30.56)	10 (18.52)	27 (16.07)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

ตารางที่ 5.14 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>ค่าใช้จ่ายที่ใช้ใน</u> <u>การเดินทางไป</u> <u>ทำงาน (บาท/วัน)</u>						
ไม่เสีย	21 (100)	16 (76.19)	32 (88.88)	22 (61.11)	42 (77.78)	133 (79.17)
1 - 2	-	-	-	-	-	-
3 - 4	-	-	-	1 (2.77)	-	1 (0.60)
5 - 6	-	-	-	-	-	-
7 - 8	-	-	-	2 (5.56)	-	2 (1.19)
9 - 10	-	1 (4.76)	1 (2.78)	-	2 (3.70)	4 (2.38)
10 บาทขึ้นไป	-	-	1 (2.78)	-	-	1 (0.60)
ไม่ได้ทำงาน	-	4 (19.05)	2 (5.56)	11 (30.56)	10 (18.52)	27 (16.07)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

5.2.2.5 รายได้

จากตารางที่ 5.15 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีรายได้แตกต่างกัน ตั้งแต่เดือนละไม่เกิน 500 บาท จนถึงเดือนละ 4500 บาทขึ้นไป แต่ส่วนมากคือหนึ่งในสามหรือร้อยละ 34.52 มีรายได้อยู่ระหว่าง 1001-1500 บาทต่อเดือนโดยเฉลี่ย หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีรายได้เดือนละ 1387.40 บาท ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เพราะหัวหน้าครัวเรือนส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปโดยใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ หรือค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ใช้ต้นทุนต่ำ จึงทำให้มีรายได้ต่ำ

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 66.66 มีรายได้อยู่ระหว่าง 1001-2000 บาทต่อเดือน ส่วนหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดง หัวฝาย และระแกง มากกว่าหนึ่งในสามหรือร้อยละ 38.10 41.67 และ 38.89 ตามลำดับมีรายได้อยู่ระหว่าง 1001-1500 บาทต่อเดือน ในขณะที่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดมากกว่าหนึ่งในสี่หรือร้อยละ 27.78 มีรายได้อยู่ระหว่าง 501-1000 บาทต่อเดือน เมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณและระแกงมีรายได้ใกล้เคียงกันคือเดือนละ 1250.50 บาท และ 1278.28 บาท ซึ่งต่ำกว่าชุมชนอื่น ๆ ส่วนหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดง หัวฝาย และท่าสะอาด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนใกล้เคียงกันคือเดือนละ 1560.02 1403.28 และ 1514.39 บาทตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามหัวหน้าครัวเรือนทุกชุมชนยังคงมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำเช่นกัน

ตารางที่ 5.15 รายได้ของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

บาทต่อเดือน	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะต๋อย	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ไม่เกิน 500	3 (14.29)	-	4 (11.11)	3 (14.29)	7 (12.96)	17 (10.12)
501 - 1000	3 (14.29)	4 (19.05)	5 (13.88)	10 (27.78)	10 (18.52)	32 (19.05)
1001 - 1500	7 (38.33)	8 (38.10)	15 (41.67)	7 (19.44)	21 (38.89)	58 (34.52)
1501 - 2000	7 (33.33)	5 (23.81)	6 (16.67)	6 (16.67)	9 (16.67)	33 (19.64)
2001 - 2500	1 (4.76)	2 (9.52)	4 (11.11)	6 (16.67)	3 (5.56)	16 (9.52)
2501 - 2500	-	1 (4.76)	-	2 (5.56)	4 (7.41)	7 (4.17)
3001 - 3500	-	-	-	-	-	-
3501 - 4000	-	1 (4.76)	2 (5.56)	1 (2.78)	-	4 (2.58)
4001 - 4500	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)
เฉลี่ย	1250.50	1560.02	1403.28	1514.39	1278.28	1387.40

5.2.3 ลักษณะทางสังคมของหัวหน้าครัวเรือน

5.2.3.1 การศึกษา

จากตารางที่ 5.16 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษาที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียน มีถึงร้อยละ 20.48 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาในโรงเรียนมีระดับการศึกษาแตกต่างกันออกไป ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงระดับสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่คือมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 62.65 มีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะหัวหน้าครัวเรือนมีฐานะยากจนจึงทำให้ไม่มีโอกาสที่จะศึกษาในระดับสูง ๆ ได้

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดง หัวฝาย ท่าสะอาด และระแกง ส่วนมากมีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 57.14 63.89 61.11 และ 61.12 ตามลำดับ แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณที่มีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีถึงร้อยละ 73.68 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียนในชุมชนหัวฝาย ท่าสะอาด และระแกง มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 22.22 19.44 และ 25.93 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าชุมชนอื่น ๆ ในขณะที่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณและศาลาแดงที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียนมีร้อยละ 10.53 และ 14.29

ตารางที่ 5.16 การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ระดับการศึกษา	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ไม่มีการศึกษาใน โรงเรียน	2 (10.53)	3 (14.29)	8 (22.22)	7 (19.44)	14 (25.93)	34 (20.48)
ต่ำกว่าประถมศึกษา ปีที่ 4	4 (21.05)	-	3 (8.33)	3 (8.33)	3 (5.56)	13 (7.83)
ประถมศึกษาปีที่ 4	10 (52.63)	12 (57.14)	20 (55.56)	19 (52.78)	30 (55.56)	91 (54.82)
ต่ำกว่าประถมศึกษา ปีที่ 6	-	-	1 (2.78)	1 (2.78)	1 (1.85)	3 (1.81)
ประถมศึกษาปีที่ 6	1 (5.26)	1 (4.76)	-	1 (2.78)	1 (1.85)	4 (2.41)
ประถมศึกษาปีที่ 7	-	3 (14.29)	-	1 (2.78)	1 (1.85)	5 (3.01)
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ปีที่ 3	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1 (5.26)	1 (4.76)	3 (8.33)	2 (5.55)	3 (5.56)	10 (6.02)
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ปีที่ 6	-	-	1 (2.78)	-	-	1 (0.60)
มัธยมศึกษาปีที่ 6	1 (5.26)	1 (4.76)	-	1 (2.78)	-	3 (1.81)
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	1 (1.85)	1 (0.60)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

5.2.3.2 จำนวนบ้านและสถานที่ตั้งบ้านญาติพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือน

จากตารางที่ 5.17 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีบ้านญาติพี่น้องที่อยู่ในชุมชนถึงร้อยละ 67.26 และในจำนวนนี้ร้อยละ 30.90 มีบ้านญาติพี่น้อง 1-2 หลัง ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีบ้านญาติพี่น้องในชุมชนมากที่สุดมี 10 หลังขึ้นไป แต่มีเพียงร้อยละ 0.06 เท่านั้น บ้านญาติพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือนส่วนมากคือมากกว่าหนึ่งในสี่หรือร้อยละ 26.19 ตั้งอยู่ติดกับบ้านของหัวหน้าครัวเรือน เนื่องจากผู้ที่อาศัยอยู่มานานเมื่อสมรสแล้วจะแยกครอบครัวออกไป และไปสร้างบ้านใหม่ใกล้ ๆ กันนั่นเอง หรือญาติพี่น้องที่ย้ายถิ่นเข้ามาญาติที่อาศัยอยู่เดิมมักจะแบ่งที่ของตนให้สร้างที่อยู่อาศัยขึ้นใกล้ ๆ กัน

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหัวฝายมีบ้านญาติพี่น้องที่อยู่ในชุมชนมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีถึงร้อยละ 91.67 รองลงมาคือหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณมีร้อยละ 71.41 หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดงและระแกงที่มีบ้านญาติพี่น้องอยู่ในชุมชนมีจำนวนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 61.91 และ 62.96 แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดที่มีบ้านญาติพี่น้องอยู่ในชุมชนและที่ไม่มีบ้านญาติพี่น้องจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 50.00 หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดง หัวฝาย และท่าสะอาด ที่มีบ้านญาติพี่น้องอยู่ในชุมชนนั้นส่วนมากคือร้อยละ 42.86 36.11 และ 38.89 ตามลำดับ มีบ้านญาติพี่น้อง 1-2 หลัง แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณและระแกงมีบ้านญาติพี่น้องอยู่ในชุมชน 3-4 หลัง เป็นส่วนมากคือร้อยละ 3.33 และ 25.93

เมื่อพิจารณาสถานที่ตั้งบ้านญาติพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละชุมชนพบว่า ในชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง และท่าสะอาด บ้านญาติพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือนตั้งอยู่ติดกับบ้านของหัวหน้าครัวเรือนเองเป็นส่วนมาก ซึ่งมีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 33.33 แต่ในชุมชนหัวฝายและระแกงหัวหน้าครัวเรือนส่วนมากคือร้อยละ 38.83 และ 24.07 มีบ้านญาติพี่น้องอยู่ติดกับบ้านของตนเองและอยู่ในละแวกเดียวกัน

ตารางที่ 5.17 จำนวนบ้านและสถานที่ตั้งบ้านญาติพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรม
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>จำนวนบ้านที่เป็น ญาติพี่น้องของ หัวหน้าครัวเรือน</u>						
ไม่มี	6 (28.57)	8 (38.10)	3 (8.33)	18 (50.00)	20 (37.04)	55 (32.74)
1 - 2	6 (28.57)	9 (42.86)	13 (36.11)	14 (38.89)	10 (18.52)	52 (30.90)
3 - 4	7 (33.33)	4 (19.05)	7 (19.45)	3 (8.33)	14 (25.93)	35 (20.83)
5 - 6	-	-	6 (16.67)	-	7 (12.96)	13 (7.74)
7 - 8	2 (9.52)	-	3 (8.33)	1 (2.78)	1 (1.85)	7 (4.17)
9 - 10	-	-	3 (8.33)	-	2 (3.70)	5 (2.98)
10 ขึ้นไป	-	-	1 (2.78)	-	-	1 (0.60)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

ตารางที่ 5.17 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
สถานที่ตั้งบ้านญาติ- พี่น้อง						
ติดกับบ้านของหัวหน้า ครัวเรือน	7 (33.33)	7 (33.33)	9 (25.00)	12 (33.33)	9 (16.67)	44 (26.19)
ในละแวกเดียวกัน	5 (23.81)	4 (19.05)	6 (16.67)	4 (11.11)	7 (12.96)	26 (15.48)
ติดกับบ้านของหัวหน้า ครัวเรือนและใน ละแวกบ้าน เดียวกัน	3 (14.29)	2 (9.52)	14 (38.89)	2 (5.56)	13 (24.07)	34 (20.24)
กระจายอยู่ทั่วไป	-	-	-	-	1 (1.85)	1 (0.60)
ติดกับบ้านของหัวหน้า ครัวเรือนในละ- แวกบ้านเดียวกัน และกระจายอยู่ ทั่วไป	-	-	4 (11.11)	-	4 (7.41)	8 (4.76)
ไม่มีญาติพี่น้อง	6 (28.57)	8 (30.10)	3 (8.33)	18 (50.00)	20 (37.04)	55 (32.74)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

5.2.3.3 จำนวนบ้านและสถานที่ตั้งบ้านเพื่อนสนิทของหัวหน้าครัวเรือน

จากตารางที่ 5.18 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีจำนวนบ้านเพื่อนสนิทอยู่ในชุมชนแตกต่างกันออกไปตั้งแต่ 1 หลัง จนถึง 10 หลังขึ้นไป แต่ส่วนมากคือมากกว่าหนึ่ง ในสามหรือร้อยละ 33.33 มีบ้านเพื่อนสนิทอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 10 หลังขึ้นไป เพราะลักษณะของสังคมในชุมชนที่ศึกษายังคงเป็นสังคมชนบทคือรู้จักกันเกือบทั้งชุมชน แต่อย่างไรก็ตามยังมีหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีบ้านเพื่อนสนิทในชุมชนอยู่ด้วย แต่มีเพียงร้อยละ 9.32 เท่านั้น บ้านเพื่อนสนิทของหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้มากกว่าหนึ่ง ในสามหรือร้อยละ 35.71 ตั้งอยู่ติดกับบ้านของหัวหน้าครัวเรือนในละแวกเดียวกันและกระจายอยู่ทั่วไป

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดง หัวฝาย ท่าสะอาด และระแกง ส่วนมากคือร้อยละ 47.62 38.89 33.33 และ 35.19 ตามลำดับ มีบ้านเพื่อนสนิทในชุมชน 10 หลังขึ้นไป และบ้านเพื่อนสนิทเหล่านี้ตั้งอยู่ติดกับบ้านของหัวหน้าครัวเรือน ในละแวกเดียวกันและกระจายอยู่ทั่วไปเป็นส่วนมากคือร้อยละ 47.62 36.11 33.33 และ 40.74 ตามลำดับ แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณมากกว่าหนึ่ง ในสามหรือร้อยละ 38.10 มีบ้านเพื่อนสนิทในชุมชน 1-2 หลังเท่านั้น และบ้านเพื่อนสนิทของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนนี้เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 42.86 ตั้งอยู่ติดกับบ้านของหัวหน้าครัวเรือน

ตารางที่ 5.18 จำนวนบ้านและสถานที่ตั้งบ้านเพื่อนสนิทของหัวหน้าครัวเรือน ในแหล่งเสื่อมโทรม
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>จำนวนบ้านที่เป็น</u> <u>เพื่อนสนิทของหัวหน้า</u> <u>ครัวเรือน</u>						
ไม่มี	2 (9.52)	1 (4.76)	6 (16.67)	4 (11.11)	3 (5.56)	16 (9.32)
1 - 2	8 (38.10)	3 (14.26)	6 (16.67)	5 (13.89)	14 (25.93)	36 (21.43)
3 - 4	6 (28.57)	6 (28.57)	4 (11.11)	8 (14.81)	8 (14.81)	32 (19.05)
5 - 6	2 (9.52)	1 (4.76)	5 (13.88)	5 (13.88)	5 (9.26)	18 (10.71)
7 - 8	1 (5.26)	-	-	2 (5.56)	1 (1.85)	4 (2.38)
9 - 10	1 (5.26)	-	1 (2.78)	-	4 (7.41)	6 (3.57)
10 หลังขึ้นไป	1 (5.26)	10 (47.62)	14 (18.89)	12 (33.33)	19 (35.19)	56 (33.33)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

ตารางที่ 5.18 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
สถานที่ตั้งบ้าน เพื่อนสนิท						
ไม่มีเพื่อนสนิท	2 (9.52)	1 (4.76)	6 (16.67)	11 (11.11)	3 (5.56)	16 (9.52)
ติดกับบ้านของหัวหน้า ครัวเรือน	9 (42.86)	3 (14.29)	1 (1.77)	6 (16.67)	9 (16.67)	28 (16.67)
ในละแวกเดียวกัน	4 (19.05)	1 (4.76)	6 (16.67)	9 (25.00)	7 (12.96)	27 (16.07)
ติดกับบ้านของหัวหน้า ครัวเรือนและใน ละแวกเดียวกัน	3 (14.29)	6 (28.57)	10 (27.78)	5 (15.89)	11 (20.37)	35 (20.83)
กระจายอยู่ทั่วไป	-	-	-	-	2 (3.70)	2 (1.19)
ติดกับบ้านของหัวหน้า ครัวเรือนใน ละแวกเดียวกัน และกระจายอยู่ ทั่วไป	3 (14.29)	10 (47.62)	13 (36.11)	12 (33.33)	22 (40.74)	60 (35.71)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

5.2.4 ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยและพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัย

5.2.4.1 การครอบครองที่อยู่อาศัย

จากตารางที่ 5.19 พบว่าการครอบครองที่อยู่อาศัยในชุมชนที่ศึกษามีทั้งที่เป็นของหัวหน้าครัวเรือนเอง เข้าผู้อื่น และผู้อื่นให้อาศัยอยู่ แต่มากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 97.02 เป็นที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือนเอง เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าที่อยู่อาศัยในชุมชนเอราวัณ หัวผาย และระแกง ทั้งหมดเป็นของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนที่อยู่อาศัยในชุมชนศาลาแดงและท่าสะตอยส่วนมากคือร้อยละ 90.48 และ 91.62 เป็นของหัวหน้าครัวเรือนเอง

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าการครอบครองที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณ หัวผาย และระแกง ทั้งหมดหัวหน้าครัวเรือนเป็นเจ้าของบ้านเอง แต่ในชุมชนศาลาแดงและท่าสะตอยมากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 90.48 และ 91.67 หัวหน้าครัวเรือนเป็นเจ้าของบ้านเองเช่นกัน

การครอบครองพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยในชุมชนที่ศึกษามีทั้งที่เป็นของหัวหน้าครัวเรือนเองที่เช่า และพื้นที่ที่บุกรุก แต่เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 48.21 เป็นพื้นที่ที่หัวหน้าครัวเรือนต้องเช่าและในจำนวนนี้ร้อยละ 41.07 เข้ามาจากเทศบาล ซึ่งแต่เดิมทางเทศบาลไม่ได้เรียกเก็บค่าเช่า ینگมาเรียกเก็บภายหลัง ส่วนพื้นที่ที่หัวหน้าครัวเรือนเข้าไปบุกรุกและสร้างที่อยู่อาศัยขึ้นนั้นมีมากกว่าหนึ่งในสามหรือร้อยละ 38.69 ซึ่งพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้เดิมปกคลุมด้วยป่าหรือบางแห่งมีน้ำขังตลอด ซึ่งไม่เหมาะที่จะสร้างที่อยู่อาศัยขึ้น ต่อมาหัวหน้าครัวเรือนเข้ามาบุกเบิกและจับจองสร้างที่อยู่อาศัยขึ้น ภายหลังทางเทศบาลจึงได้เรียกเก็บค่าเช่า แต่ก็เก็บในราคาถูกเพราะประชากรเหล่านี้มีฐานะยากจน

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าการครอบครองพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณและศาลาแดง ทั้งหมดครอบครองโดยการบุกรุกพื้นที่และสร้างที่อยู่อาศัยขึ้น ส่วนในชุมชนท่าสะตอยและระแกงส่วนมากคือร้อยละ 83.33 และ 68.52 เป็นพื้นที่ที่หัวหน้าครัวเรือนต้องเช่าจากเทศบาลทั้งหมด ซึ่งแต่เดิมไม่ต้องเสียค่าเช่า ینگมาเสียค่าเช่าภายหลังแต่ก็เสียใน

ราคาถูก ในชุมชนหัวฝายพื้นที่บริเวณที่หัวหน้าครัวเรือนสร้างที่อยู่อาศัยชั้นพื้นที่ที่เป็นที่เช่าและพื้นที่ที่เป็นของตนเอง มีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 38.89 และในจำนวนที่เป็นที่เช่านี้ร้อยละ 25.00 เช่ามาจากวัดหัวฝายเป็นส่วนใหญ่

5.2.4.2 ค่าเช่าพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัย

จากตารางที่ 5.20 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษาที่ต้องเช่าพื้นที่บริเวณที่สร้างที่อยู่อาศัย ต้องเสียค่าเช่าแตกต่างกันออกไป คือตั้งแต่ปีละไม่เกิน 51 บาท ไปจนถึง 550 บาท แต่ส่วนมากคือร้อยละ 14.88 เสียค่าเช่าปีละ 51-100 บาท โดยเฉลี่ยหัวหน้าครัวเรือนต้องเสียค่าเช่าพื้นที่บริเวณที่สร้างที่อยู่อาศัยปีละ 172.78 บาท ซึ่งเสียค่าเช่าที่ต่ำมากเพราะพื้นที่บริเวณนี้เดิมเป็นป่าปกคลุมและมีลักษณะทางกายภาพไม่เหมาะสมคือมีน้ำขังตลอด ประกอบกับหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้มีฐานะยากจนอีกด้วย ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ต้องเสียค่าเช่าพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยมีมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 51.79

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหัวฝายที่เสียค่าเช่าส่วนมากเสียปีละ 351-400 บาท ซึ่งมีร้อยละ 22.22 ส่วนในชุมชนท่าสะอาดยหัวหน้าครัวเรือนที่ต้องเสียค่าเช่าส่วนมากคือมากกว่าหนึ่งในสามหรือร้อยละ 33.34 ต้องเสียค่าเช่าปีละ 201-300 บาท แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนระแกงมากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 40.74 เสียค่าเช่าปีละ 51-100 บาท โดยเฉลี่ยหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหัวฝายต้องเสียค่าเช่ามากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือเสียค่าเช่าปีละ 318.36 บาท แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนระแกงเสียค่าเช่าโดยเฉลี่ยต่ำกว่าชุมชนอื่น ๆ คือเสียปีละ 90.36 บาท ส่วนหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนท่าสะอาดยเสียค่าเช่าพื้นที่บริเวณที่สร้างที่อยู่อาศัยปีละ 253.83 บาท เมื่อพิจารณาหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ต้องเสียค่าเช่าพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยในชุมชนเอราวัณและศาลาแดงทั้งหมดไม่ต้องเสียค่าเช่า แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหัวฝายท่าสะอาดย และระแกง ที่ไม่ต้องเสียค่าเช่ามีร้อยละ 61.67 16.67 และ 31.48 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.19 ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยและที่ดินบริเวณที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือนใน
แหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวผาย	ท่าสะท้อน	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
การครอบครอง ที่อยู่อาศัย						
เจ้าของ	21 (100)	19 (90.48)	36 (100)	33 (91.67)	54 (100)	163 (97.02)
เช่า	-	2 (9.52)	-	2 (5.55)	-	4 (2.38)
ผู้อาศัยอยู่	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
รวม	1 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)
การครอบครองพื้นที่ ที่อยู่อาศัย						
เจ้าของ	-	-	14 (38.89)	-	8 (14.81)	22 (13.10)
บุกรุก	21 (100)	21 (100)	8 (22.22)	6 (16.67)	9 (16.67)	65 (38.69)
เช่า						
เช่าจากญาติพี่น้อง	-	-	3 (8.33)	-	-	3 (1.78)
เช่าจากเทศบาล	-	-	2 (5.56)	30 (83.33)	37 (68.52)	69 (41.07)
เช่าจากวัด	-	-	9 (25.00)	-	-	9 (5.36)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)

ตารางที่ 5.20 ค่าเช่าที่ในการสร้างที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จำนวนเงิน (บาทต่อปี)	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะท้อน	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ไม่เสีย	21 (100)	21 (100)	22 (61.11)	6 (16.67)	17 (31.48)	87 (51.79)
ไม่เกิน 50	-	-	-	-	5 (9.26)	5 (2.98)
51 - 100	-	-	2 (5.36)	1 (2.78)	22 (40.74)	25 (14.88)
101 - 150	-	-	2 (5.56)	3 (8.33)	5 (9.26)	10 (5.95)
151 - 200	-	-	-	5 (13.88)	4 (7.41)	9 (5.35)
201 - 250	-	-	-	6 (16.67)	1 (1.85)	7 (4.16)
251 - 300	-	-	-	6 (16.67)	-	6 (3.57)
301 - 350	-	-	-	5 (13.88)	-	5 (2.98)
351 - 400	-	-	8 (22.22)	2 (5.56)	-	10 (5.95)
401 - 450	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
451 - 500	-	-	-	1 (2.78)	-	1 (0.60)
501 - 550	-	-	2 (5.56)	-	-	2 (1.19)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	54 (100)	168 (100)
เฉลี่ย	-	-	318.36	253.83	90.36	172.78

5.2.4.3 การตัดสินใจเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย

จากตารางที่ 5.21 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษาเกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 97.02 มีความคิดที่จะอาศัยอยู่ในชุมชนที่ศึกษาตลอด เพราะหัวหน้าครัวเรือนมีฐานะยากจน โอกาสที่จะไปซื้อที่ที่อยู่ในเมืองและสร้างที่อยู่อาศัยขึ้นมาใหม่จึงเป็นไปได้ยาก ประกอบกับปัจจุบันนี้พื้นที่ที่เป็นที่ว่างพอที่จะบุกเบิกพื้นที่ได้นั้นหาได้ยากมาก

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดในชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง และหัวฝาย ทั้งหมดไม่คิดที่จะย้ายไปอยู่ที่อื่น ส่วนหัวหน้าครัวเรือนเกือบทั้งหมดในชุมชนท่าสะต๋อย และระแกง มีความคิดที่จะไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่นเช่นกัน

ตารางที่ 5.21 การตัดสินใจในการย้ายที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือนในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>แนวความคิดเกี่ยวกับ</u> <u>การอยู่อาศัยใน</u> <u>ชุมชน</u> <u>อยู่ตลอดไป</u>	21 (100)	21 (100)	36 (100)	32 (88.89)	53 (98.15)	163 (97.02)
ไม่อยู่ตลอดไป	-	-	-	-	-	-
ไม่แน่นอน	-	-	-	4 (11.11)	1 (1.85)	5 (2.98)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	53 (100)	168 (100)

5.3 รูปแบบการขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

5.3.1 การขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จากตารางที่ 5.22 พบว่าการขยายตัวของชุมชนที่ศึกษาจากการสำรวจพื้นที่มีดังนี้ คือ การขยายตัวของชุมชนที่ศึกษามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่จำนวนที่เพิ่มขึ้นแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา คือตั้งแต่ช่วงที่ 1 (ก่อน พ.ศ. 2499-2499) จนถึงช่วงที่ 3 (2510-2519) จำนวนบ้านเพิ่มขึ้นทุก ๆ ช่วงเวลา ในช่วงที่ 1 มีจำนวนบ้านในชุมชนที่ศึกษา 72 หลัง หรือร้อยละ 17.18 ของจำนวนบ้านทั้งหมด เมื่อถึงช่วงที่ 2 (2500-2509) มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 92 หลัง หรือร้อยละ 21.96 ของจำนวนบ้านทั้งหมด และในช่วงที่ 3 มีจำนวน

บ้านเพิ่มขึ้นอีก 136 หลัง หรือร้อยละ 32.46 ซึ่งเป็นช่วงเวลาชุมชนที่ศึกษามีการขยายตัวมากที่สุด หลังจากนั้นคือช่วงที่ 4 จำนวนบ้านในชุมชนที่ศึกษายังคงเพิ่มขึ้นอีกเช่นกัน คือเพิ่มขึ้นอีก 119 หลัง หรือร้อยละ 28.40 แต่จำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นนี้ก็กลับลดลง เนื่องจากในระยะหลัง ๆ พื้นที่ว่างในชุมชนที่ศึกษาที่สามารถจะสร้างบ้านได้ลดลงมาก เพราะมีประชากรเข้ามาสร้างบ้านหนาแน่นมาก จึงทำให้การขยายตัวในระยะหลัง ๆ เริ่มลดลง และมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เพราะถูกจำกัดด้วยพื้นที่

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่า การขยายตัวของชุมชนเอราวัณเริ่มมีการขยายตัวตั้งแต่วางที่ 2 (2500-2509) ซึ่งต่างไปจากชุมชนอื่น ๆ และถือว่าเป็นชุมชนที่เกิดใหม่กว่าชุมชนอื่น ๆ ส่วนชุมชนศาลาแดง หัวฝาย ท่าสะอาด และระแกง เริ่มมีประชากรเข้ามาสร้างบ้านขึ้นตั้งแต่วางที่ 1 (ก่อน พ.ศ. 2499) แล้ว แต่ชุมชนศาลาแดง และหัวฝาย ในช่วงนี้มีบ้านเพียงร้อยละ 5.66 และ 4.50 เท่านั้น ในขณะที่บ้านในชุมชนท่าสะอาดและระแกงมีจำนวนบ้านถึงร้อยละ 34.44 และ 25.19 เมื่อพิจารณาจำนวนการขยายตัวของบ้านในชุมชนเอราวัณและชุมชนท่าสะอาด มีการขยายตัวคล้ายคลึงกันคือเริ่มตั้งแต่ก่อตั้งชุมชน ได้มีจำนวนการขยายตัวของบ้านเพิ่มมากขึ้นมาตลอดทุกช่วงเวลาและมาเพิ่มมากที่สุดในช่วงที่ 3 (2510-2519) หลังจากนั้นจำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นจะมีจำนวนลดลงคือในชุมชนเอราวัณในช่วงที่ 2 (2500-2509) มีจำนวนบ้าน 15 หลัง หรือร้อยละ 28.85 ในช่วงที่ 3 (2510-2519) มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 28 หลัง หรือร้อยละ 53.84 ซึ่งในช่วงนี้ถือว่าชุมชนเอราวัณมีการขยายตัวมากกว่าช่วงอื่น ๆ แต่ในช่วงที่ 4 จำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นกลับมีจำนวนลดลง คือเพิ่มขึ้นเพียง 9 หลัง หรือร้อยละ 17.31 เท่านั้น การขยายตัวของชุมชนท่าสะอาดก็มีการขยายตัวในลักษณะเดียวกันคือในช่วงที่ 1 (ก่อน พ.ศ. 2499) มีจำนวนบ้าน 31 หลัง หรือร้อยละ 34.44 ในช่วงที่ 2 มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 15 หลัง หรือร้อยละ 16.67 และในช่วงที่ 3 มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 27 หลัง หรือร้อยละ 30.00 ซึ่งในช่วงนี้ถือว่าชุมชนท่าสะอาดมีการขยายตัวมากกว่าช่วงอื่น ๆ ในช่วงที่ 4 (2520-2529) จำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นกลับลดลงคือเพิ่มขึ้น 17 หลัง หรือร้อยละ 18.89 (ภาพที่ 5.1 และ 5.2)

การขยายตัวของชุมชนศาลาแดงและชุมชนระแกงมีการขยายตัวคล้ายคลึงกัน คือเริ่มตั้งแต่ก่อตั้งชุมชนมีจำนวนการขยายตัวของบ้านเพิ่มมากขึ้นมาตลอด และมาเพิ่มมากที่สุดในช่วงที่ 2

(2500-2509) หลังจากนั้นจำนวนการขยายตัวของบ้านที่เพิ่มขึ้นจะลดลงเรื่อย ๆ คือในชุมชนศาลาแดงในช่วงที่ 1 (ก่อน พ.ศ. 2499-2499) มีจำนวนบ้านเพียง 3 หลัง หรือร้อยละ 5.66 ในช่วงที่ 2 (2500-2529) มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 19 หลัง หรือร้อยละ 35.85 ซึ่งในช่วงนี้ถือว่าชุมชนศาลาแดงมีการขยายตัวมากกว่าช่วงอื่น ๆ ในช่วงที่ 3 จำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นกลับลดลงคือเพิ่มขึ้น 16 หลัง หรือร้อยละ 30.19 และในช่วงที่ 4 (2520-2529) จำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นเพิ่มลดลงอีก คือเพิ่มขึ้น 15 หลัง หรือร้อยละ 28.30 การขยายตัวของชุมชนระแกงก็เช่นกัน คือในช่วงที่ 1 (ก่อน พ.ศ. 2499-2499) มีจำนวนบ้าน 34 หลัง หรือร้อยละ 25.19 ในช่วงที่ 2 (2500-2509) มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 37 หลัง หรือร้อยละ 27.41 ซึ่งถือว่าในช่วงนี้ชุมชนระแกงมีการขยายตัวมากกว่าช่วงอื่น ๆ หลังจากนั้นจำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นกลับลดลง คือในช่วงที่ 3 มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้น 33 หลัง หรือร้อยละ 24.44 และในช่วงที่ 4 (2520-2529) จำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 31 หลัง หรือร้อยละ 22.96 ซึ่งจำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นนี้เพิ่มขึ้นลดลงเรื่อย ๆ เช่น กัน (ภาพที่ 5.3 และ 5.4)

การขยายตัวของชุมชนหัวฝายแตกต่างไปจากการขยายตัวของชุมชนอื่น ๆ คือจำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเพิ่มขึ้นตลอด คือในช่วงที่ 1 (ก่อน พ.ศ. 2499-2499) มีจำนวนบ้านเพียง 4 หลัง หรือร้อยละ 4.50 ในช่วงที่ 2 (2500-2509) มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 6 หลัง หรือร้อยละ 6.74 ในช่วงที่ 3 (2510-2519) มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 32 หลัง หรือร้อยละ 35.96 และในช่วงที่ 4 (2520-2509) มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นอีก 47 หลัง หรือร้อยละ 52.80 ซึ่งถือว่าในช่วงนี้ชุมชนหัวฝายมีการขยายตัวมากกว่าช่วงอื่น ๆ (ภาพที่ 5.5)

เมื่อเปรียบเทียบการขยายตัวในแต่ละช่วงเวลาของชุมชนที่ศึกษา พบว่าการขยายตัวในช่วงแรกของชุมชนศาลาแดงและหัวฝายมีการขยายตัวใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 4.17 และ 5.56 ส่วนการขยายตัวของชุมชนท่าสะอาดและระแกงมีการขยายตัวใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 43.06 และ 47.22 ในช่วงนี้ชุมชนเอราวัณยังไม่มีประชากรเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยขึ้นเลย จะเห็นได้ว่าในช่วงแรกนี้ ในชุมชนท่าสะอาดและระแกง ได้มีประชากรเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากแล้ว ส่วนในชุมชนศาลาแดงและหัวฝายมีประชากรเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยไม่มากนัก

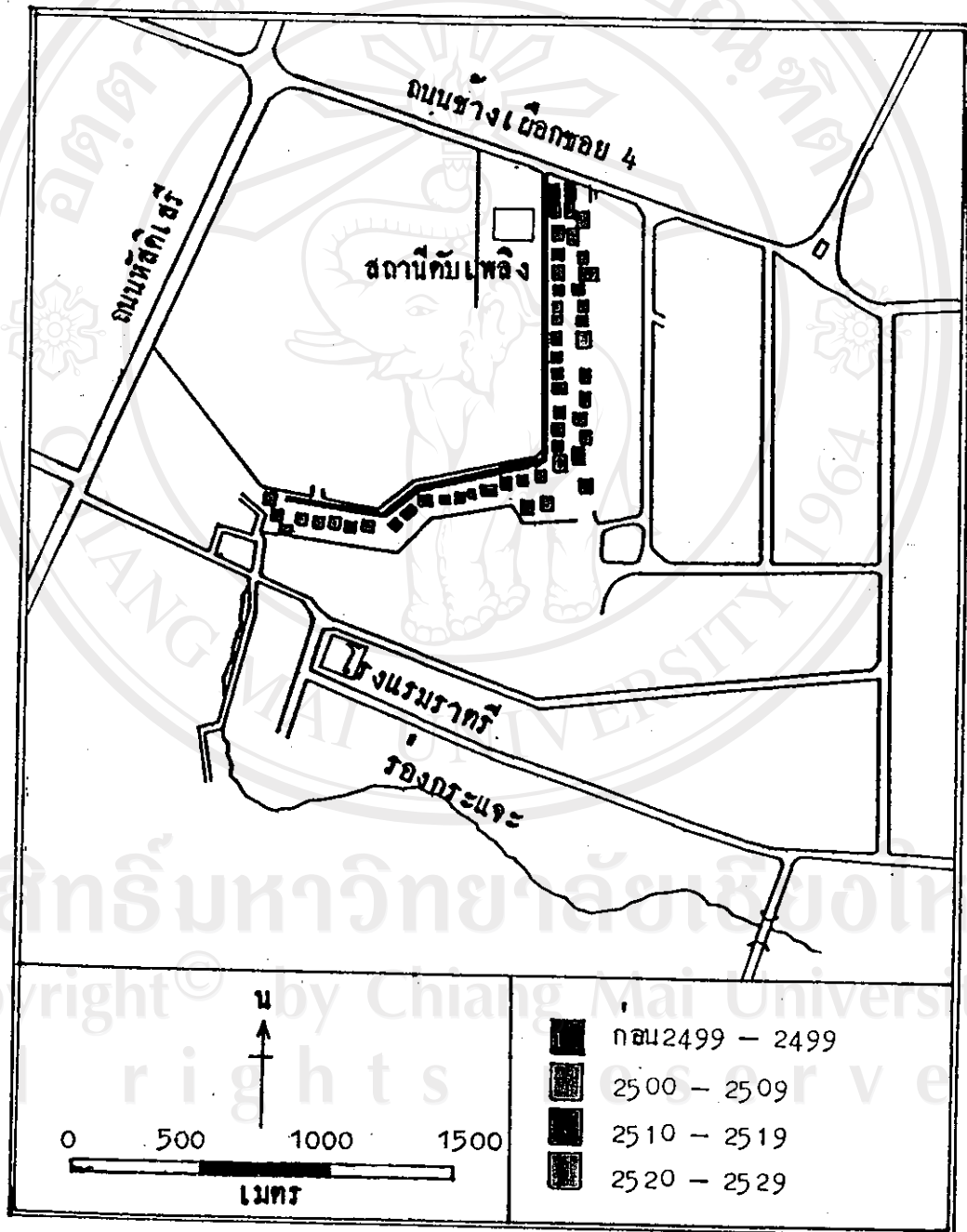
ในช่วงที่ 2 (2500-2509) การขยายตัวของชุมชนหัวฝายมีการขยายตัวน้อยกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีเพียงร้อยละ 6.52 เท่านั้น ส่วนการขยายตัวของชุมชนระแกงมีมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีถึงร้อยละ 40.22 แต่การขยายตัวของชุมชนเอราวัณและชุมชนท่าสะอาดมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 16.30 ส่วนการขยายตัวของชุมชนศาลาแดงมีร้อยละ 20.65 ในช่วงที่ 2 นี้ จำนวนบ้านในชุมชนเอราวัณ ศาลาแดง และท่าสะอาด ยังเบาบางอยู่ ส่วนในชุมชนท่าสะอาดและระแกง เริ่มหนาแน่นขึ้น

ในช่วงที่ 3 (2510-2519) การขยายตัวของชุมชนศาลาแดงมีการขยายตัวน้อยกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีเพียงร้อยละ 11.76 เท่านั้น ส่วนชุมชนเอราวัณ หัวฝาย ท่าสะอาด และระแกง มีการขยายตัวใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 20.59 23.33 19.85 และ 24.26 ตามลำดับ ในช่วงนี้ในแต่ละชุมชนได้มีจำนวนบ้านหนาแน่นขึ้นมาก ทำให้พื้นที่ว่างในชุมชนต่าง ๆ ลดน้อยลง ซึ่งจะมีผลทำให้การขยายตัวของชุมชนในช่วงต่อไปเริ่มลดลง ยกเว้นในชุมชนหัวฝาย

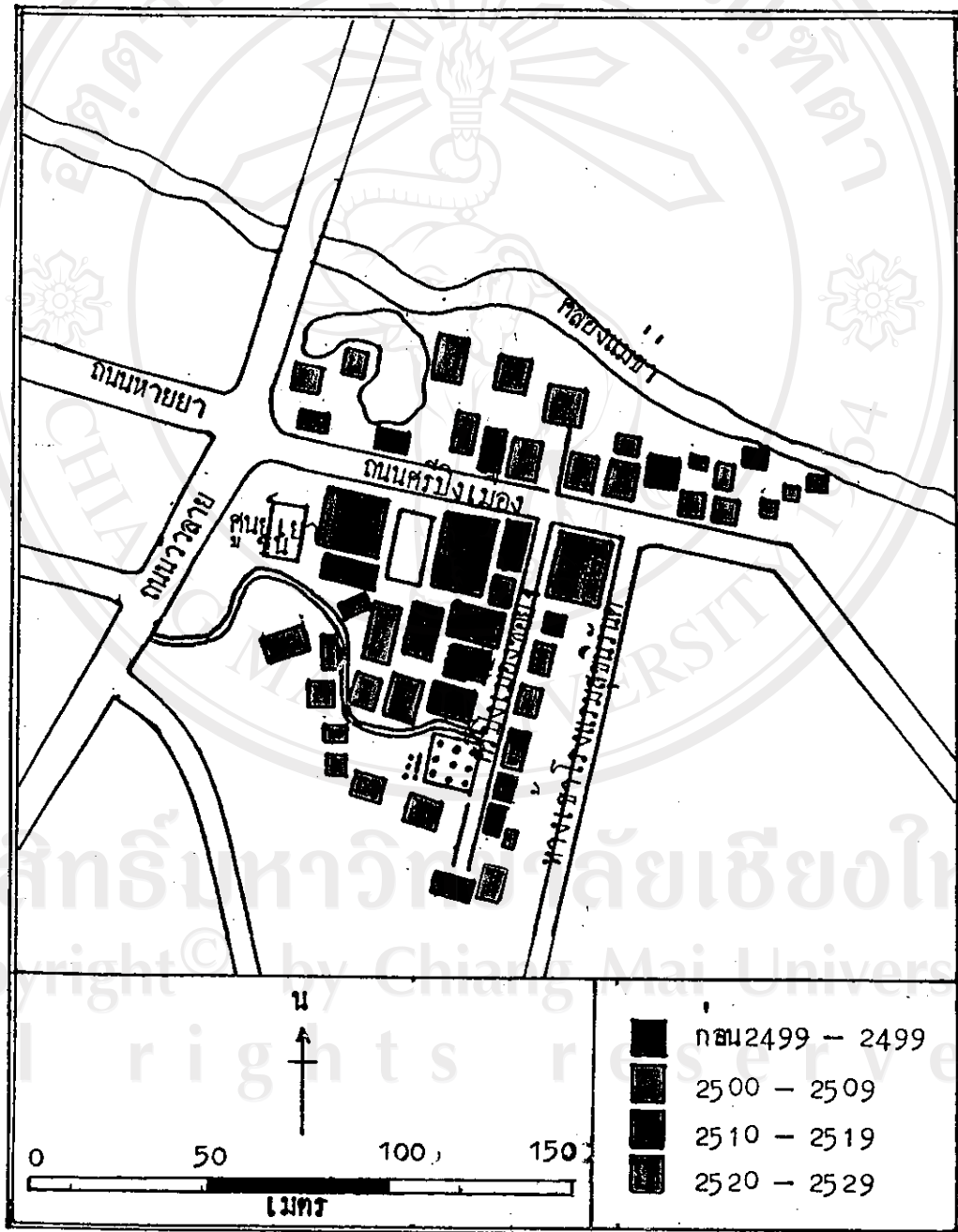
ในช่วงที่ 4 (2520-2529) การขยายตัวของชุมชนหัวฝายมีการขยายตัวมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีร้อยละ 39.50 แต่การขยายตัวของชุมชนเอราวัณมีน้อยกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีเพียงร้อยละ 7.56 เท่านั้น ส่วนการขยายตัวของชุมชนศาลาแดงและท่าสะอาดมีการขยายตัวใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 12.61 และ 14.29 และการขยายตัวของชุมชนระแกงมีร้อยละ 26.05 เนื่องจากจำนวนบ้านในช่วงนี้มีหนาแน่นขึ้นมาก จึงทำให้การขยายตัวของทุกชุมชนลดลง ยกเว้นชุมชนหัวฝาย เพราะในชุมชนนี้ยังมีพื้นที่ของเทศบาลซึ่งปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าอยู่ แต่เป็นพื้นที่ ๆ มีน้ำขังอยู่ตลอดในช่วงฤดูฝน เพราะบริเวณนี้เป็นที่ลุ่ม ส่วนชุมชนอื่น ๆ พื้นที่ว่างในชุมชนที่ปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าอยู่แทบไม่มี แต่ที่พอมียู้งานนั้นก็ถูกจับจองครอบครองไว้หมดแล้ว

ตารางที่ 5.22 ลักษณะการขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

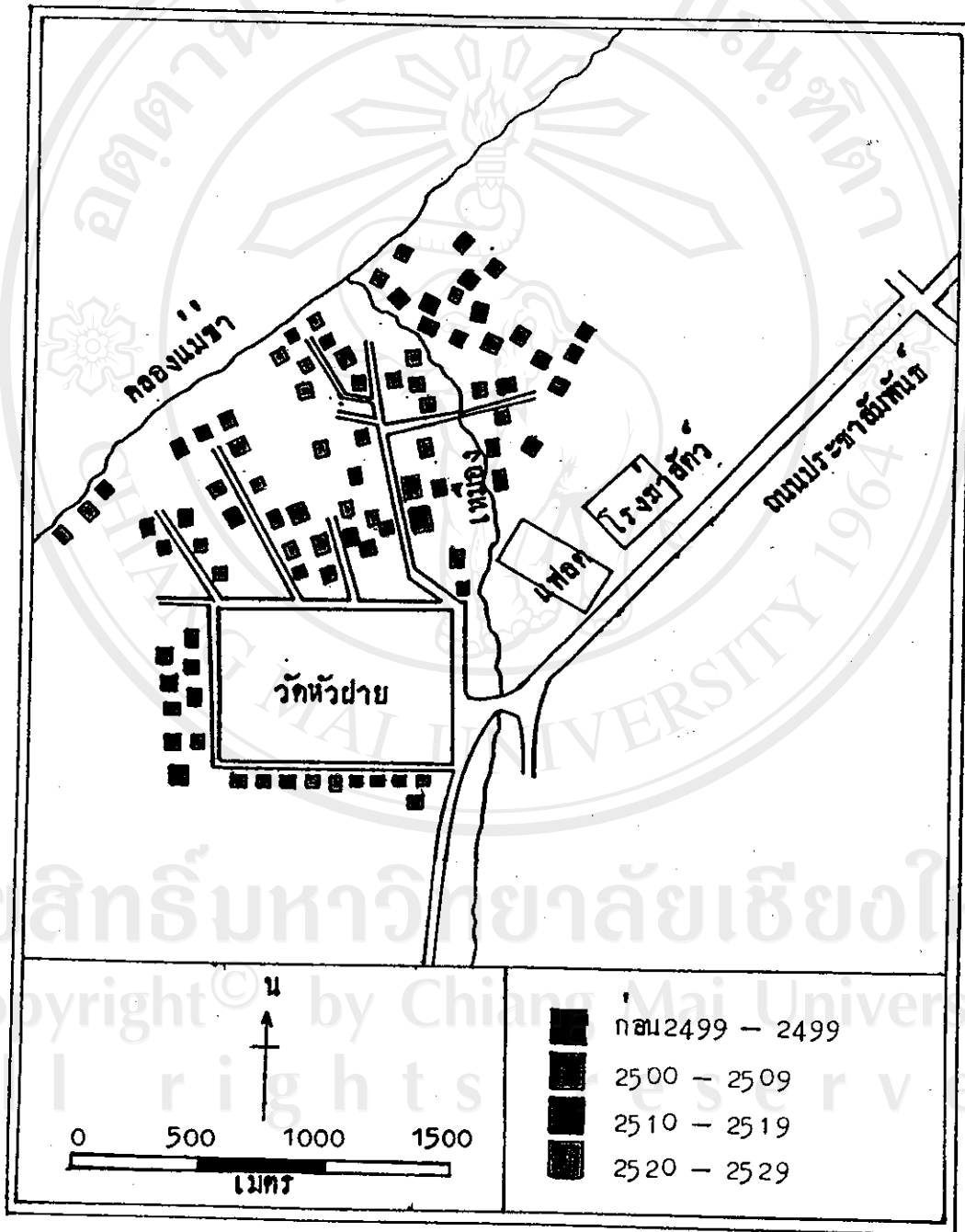
ลักษณะข้อมูล	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะอาด	ระแกง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ช่วงที่ 1	-	3 (5.66)	4 (4.50)	31 (34.44)	34 (25.19)	72 (17.18)
ช่วงที่ 2	15 (28.85)	19 (35.85)	6 (6.74)	15 (16.67)	37 (27.41)	92 (21.96)
ช่วงที่ 3	28 (53.84)	16 (30.19)	32 (35.96)	27 (30.00)	33 (24.44)	136 (32.46)
ช่วงที่ 4	9 (17.31)	15 (28.30)	47 (52.80)	17 (18.89)	31 (22.96)	119 (28.40)
รวม	52 (100)	53 (100)	89 (100)	90 (100)	135 (100)	419 (100)
ช่วงที่ 1	-	3 (4.17)	4 (5.56)	31 (43.06)	34 (47.22)	72 (100)
ช่วงที่ 2	15 (16.30)	19 (20.65)	6 (6.52)	15 (16.30)	37 (40.22)	92 (100)
ช่วงที่ 3	28 (20.59)	16 (11.76)	32 (23.53)	27 (19.85)	33 (24.26)	136 (100)
ช่วงที่ 4	9 (7.56)	15 (12.61)	47 (39.5)	17 (14.29)	31 (26.05)	119 (100)
รวม	52 (12.40)	53 (12.63)	89 (21.24)	90 (21.48)	135 (32.22)	419 (100)

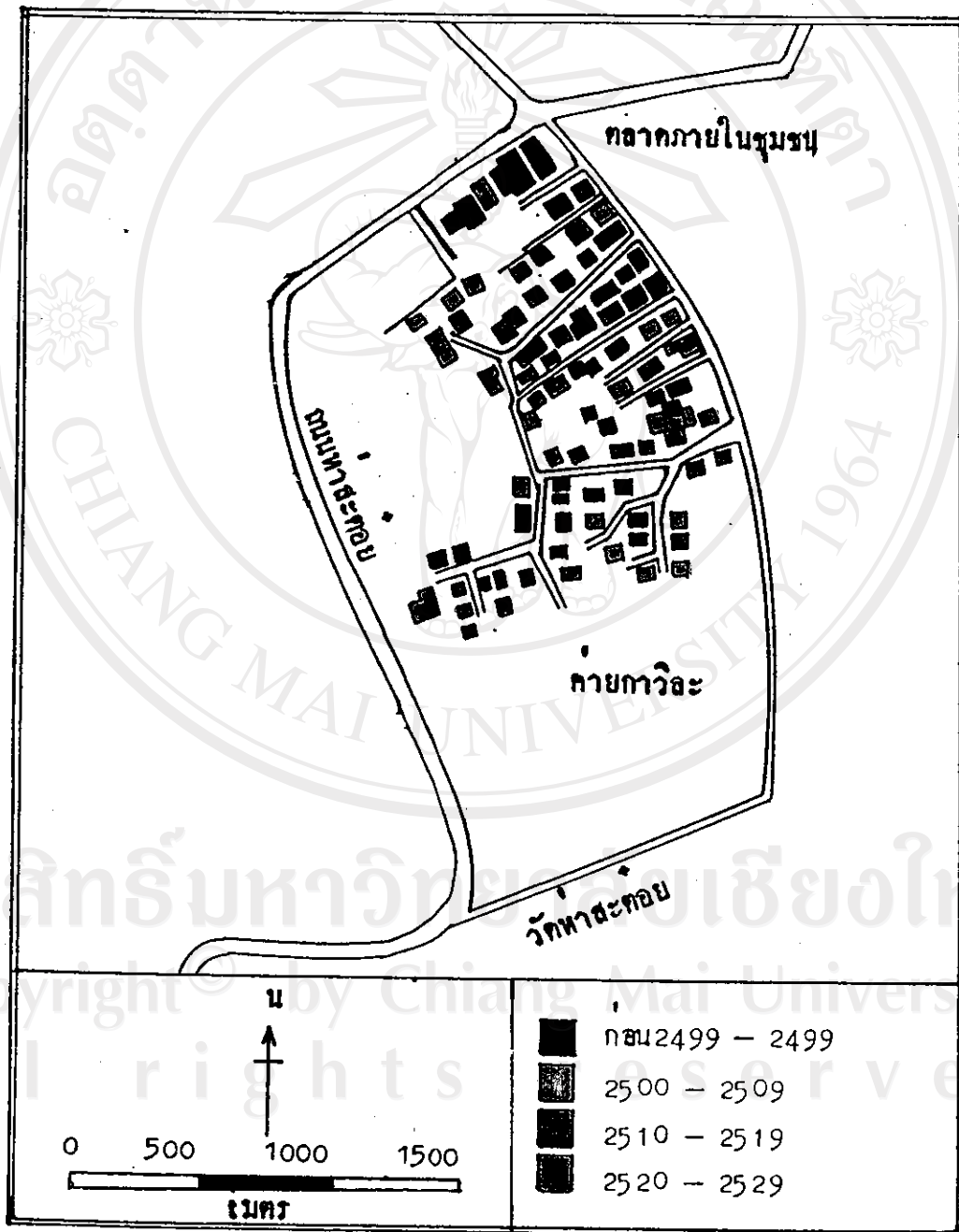
ภาพที่ 5.1 แผนผังแสดงการขยายตัวของชุมชนเอราวัณ

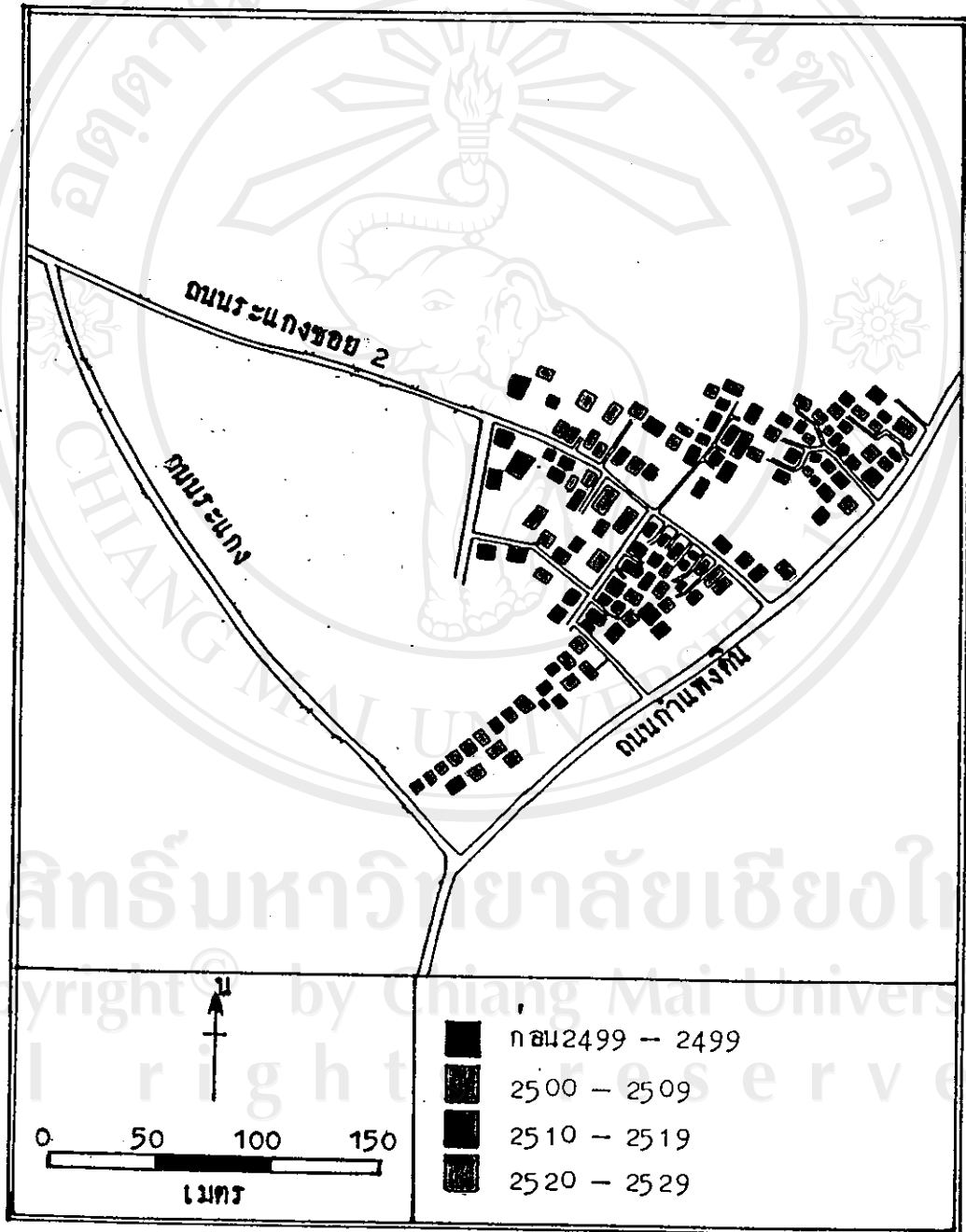
ภาพที่ 5.2 แผนผังแสดงการขยายตัวของชุมชนศาลาแดง

ภาพที่ 4.3 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนหัวฝาย

ภาพที่ 5.4 แผนผังแสดงการขยายตัวของชุมชนท่าสะตอย

ภาพที่ 5.5 แผนที่แสดงการขยายตัวของชุมชนระแงง

5.3.2 ลักษณะการขยายตัวของแหล่ง เลื่อม ไทรมในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่

จากตารางที่ 5.23 พบว่าลักษณะการขยายตัวของชุมชนที่ศึกษาได้ขยายตัวไปทั้งในพื้นที่ตนเอง พื้นที่เช่าและพื้นที่บุกรุก แต่ส่วนมากคือเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 48.81 ได้ขยายไปในบริเวณพื้นที่เช่า และในจำนวนนี้ร้อยละ 41.67 เป็นที่เช่าจากเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งแต่เดิมทางเทศบาลมิได้เรียกเก็บค่าเช่าเพราะบริเวณนี้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าและบางแห่งมีน้ำขังตลอดร่องลงมา คือขยายตัวไปโดยการบุกรุกพื้นที่ซึ่งเป็นที่ของ เทศบาล แต่ทางเทศบาลปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าอยู่และพื้นที่บางแห่งมีน้ำขังเกือบตลอดทั้งปี ซึ่งบริเวณนี้ไม่เหมาะที่จะใช้สร้างที่อยู่อาศัยมีมากกว่าหนึ่งในสามหรือร้อยละ 38.10 เมื่อพิจารณาการขยายตัวในแต่ละช่วงเวลาพบว่าลักษณะการขยายตัวของชุมชนที่ศึกษาในช่วงที่ 1 (ก่อน พ.ศ. 2499-2499) จนถึงช่วงที่ 3 (2510-2519) การขยายตัวส่วนมากคือร้อยละ 68.97 48.65 และ 51.85 ได้ขยายตัวไปในบริเวณที่เป็นที่เช่าซึ่งแต่เดิมทางเทศบาลมิได้เรียกเก็บค่าเช่า เพราะพื้นที่บริเวณนี้เดิมเป็นที่รกร้างว่างเปล่าอยู่และบางแห่งมีน้ำขังเกือบตลอดทั้งปี ในจำนวนบริเวณที่เช่าเหล่านี้ส่วนมากคือร้อยละ 65.52 48.65 และ 40.74 ตามลำดับ เป็นที่เช่าจากเทศบาล ส่วนการขยายตัวของชุมชนที่ศึกษาในช่วงที่ 4 (2520-2529) ส่วนมากคือร้อยละ 50.00 ได้ขยายตัวไปโดยการบุกรุกพื้นที่ซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่าอยู่ และบางแห่งมีน้ำขังเกือบตลอดทั้งปีเช่นกัน

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนการขยายตัวของชุมชนเอราวัณและชุมชนศาลาแดง มีลักษณะการขยายตัวเหมือนกัน คือขยายตัวไปโดยการบุกรุกพื้นที่ทั้งหมดและพื้นที่เหล่านี้เป็นที่ของเทศบาลซึ่งปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าอยู่ตลอด จนบางแห่งมีน้ำขังเกือบตลอดทั้งปี แต่พื้นที่เหล่านี้ยังไม่ห่างไกลจากแหล่งงาน โดยเฉพาะตลาดซึ่งเป็นแหล่งงานที่สำคัญ

เมื่อศึกษาการขยายตัวของชุมชนหัวฝายพบว่า ลักษณะการขยายตัวได้ขยายไปในพื้นที่ของตนเอง และพื้นที่ที่ต้องเช่ามีจำนวนเท่า ๆ กัน คือร้อยละ 38.89 และในจำนวนที่เป็นที่เช่านี้ส่วนมากคือร้อยละ 25.00 เป็นที่เช่าจากวัดหัวฝาย แต่เดิมที่บริเวณนี้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าอยู่เมื่อหัวหน้าครัวเรือนเข้ามาบุกเบิกและสร้างที่อยู่อาศัยขึ้น ต่อมาภายหลังทางวัดจึงเรียกเก็บค่าเช่า แต่เป็นอัตราที่ถูกลง เมื่อพิจารณาการขยายตัวในแต่ละช่วงของชุมชนหัวฝายพบว่า การขยายตัว

ในช่วงแรกลักษณะการขยายตัวได้ขยายตัวไปในพื้นที่ของตนเองและที่เช่าจากวัดหัวฝายมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 50.00 ส่วนในช่วงที่ 2 (2500-2509) ได้ขยายตัวไปในพื้นที่ของตนเองทั้งหมด แต่ในช่วงที่ 3 (2510-2519) ขยายตัวไปในบริเวณที่เป็นที่เช่ามากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 61.54 และในจำนวนนี้ร้อยละ 38.46 เป็นที่เช่าจากวัดหัวฝาย ในช่วงที่ 4 (2520-2529) ลักษณะการขยายตัวของชุมชนนี้ได้เปลี่ยนไป คือขยายตัวไปในพื้นที่ของตนเองมากที่สุดคือร้อยละ 42.11 เพราะผู้ที่อาศัยอยู่เดิมมาเป็นเวลานานได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น และสมาชิกเหล่านี้ได้สมรสและแยกครอบครัวออกไป และสร้างบ้านขึ้นใหม่ซึ่งเป็นพื้นที่ของบิดามารดานั่นเอง

การขยายตัวของชุมชนท่าสะอาดนี้มี 2 ลักษณะคือ ขยายตัวไปในพื้นที่ที่เป็นที่บุกรุก ซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่าอยู่กับขยายตัวไปในบริเวณที่เป็นที่เช่าจากเทศบาล แต่ส่วนมากคือมากกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 85.71 ขยายตัวไปในบริเวณที่เป็นที่ของเทศบาล ซึ่งเดิมบริเวณนี้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าอยู่ต่อมาจากเทศบาลจึงเรียกเก็บค่าเช่าภายหลัง เมื่อศึกษาลักษณะการขยายตัวในแต่ละช่วงเวลาพบว่า ลักษณะการขยายตัวของชุมชนนี้ในช่วงที่ 1 (ก่อน พ.ศ. 2499 - 2499) ช่วงที่ 3 (2510 - 2519) และช่วงที่ 4 (2520 - 2529) ส่วนมากคือร้อยละ 75.00 90.91 และ 85.71 ตามลำดับ ขยายตัวไปในพื้นที่ซึ่งเป็นของเทศบาล ซึ่งต่อมาจากเทศบาลเรียกเก็บค่าเช่าภายหลัง ส่วนการขยายตัวในช่วงที่ 2 (2500 - 2510) ทั้งหมดขยายตัวไปในพื้นที่ที่เป็นที่เช่าจากเทศบาลเช่นกัน

การขยายตัวของชุมชนระแกงพบว่าลักษณะการขยายตัวมีทั้งขยายตัวไปในที่ของตนเอง บุกรุกพื้นที่ที่ทั้งให้รกร้างว่างเปล่าอยู่และพื้นที่ที่เป็นที่เช่าซึ่งทางเทศบาลได้เรียกเก็บค่าเช่าภายหลัง แต่ก็เก็บได้ในราคาถูก แต่ส่วนมากคือมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 68.52 ขยายตัวไปในพื้นที่ที่เป็นที่ของเทศบาลซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่า และทางเทศบาลได้เรียกเก็บค่าเช่าภายหลัง ส่วนที่ขยายตัวไปในพื้นที่ที่บุกรุกนั้นมีจำนวนใกล้เคียงกับที่ขยายตัวไปในพื้นที่ของตนเองคือมีร้อยละ 16.67 และ 14.81 เมื่อศึกษาลักษณะการขยายตัวของชุมชนระแกงในแต่ละช่วงเวลาพบว่า การขยายตัวในช่วงที่ 1 (ก่อน พ.ศ. 2499 - 2499) ช่วงที่ 3 (2510 - 2519) พบว่าขยายตัวไปในพื้นที่ที่เป็นที่เช่าจากเทศบาล ซึ่งเดิมเป็นที่รกร้างว่างเปล่าและมีน้ำขังในช่วงฤดูฝน ไม่เหมาะที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัยเป็นส่วนมาก คือร้อยละ 71.43 80.00 และ 76.92 ตามลำดับพื้นที่บริเวณเหล่านี้

เดิมทางเทศบาลไม่ได้เก็บค่าเช่าแต่มาเก็บภายหลัง การขยายตัวในช่วงที่ 4 (2520 - 2529) ลักษณะการขยายตัว ขยายตัวไปในพื้นที่ที่เป็นที่บุกรุกของเทศบาลซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่าและมีน้ำขังเกือบตลอดปีเป็นส่วนมาก คือร้อยละ 58.33

ตารางที่ 5.23 ลักษณะการขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	ที่ของ ตนเอง	บุกรุก ที่ของ เทศบาล	ที่เช่า				รวม
			จากญาติ พี่น้อง	จาก เทศบาล	จาก วัด	รวม	
			จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>ชุมชนที่ศึกษา</u>							
ช่วงที่ 1	4 (13.79)	5 (17.24)	-	19 (65.52)	1 (3.45)	20 (68.97)	29 (100)
ช่วงที่ 2	4 (10.81)	15 (40.54)	-	18 (48.65)	-	18 (48.65)	37 (100)
ช่วงที่ 3	6 (11.11)	20 (37.04)	1 (1.85)	22 (40.74)	5 (9.26)	28 (51.85)	54 (100)
ช่วงที่ 4	8 (16.67)	24 (50.00)	2 (4.16)	11 (22.92)	3 (6.52)	16 (33.33)	48 (100)
รวม	22 (13.09)	64 (38.10)	3 (1.79)	70 (41.67)	9 (5.35)	82 (48.81)	168 (100)

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	ที่ของ ตนเอง	บุตร ที่ของ เทศบาล	ที่เช่า				รวม
			จากญาติ พี่น้อง	จาก เทศบาล	จาก วัด	รวม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>เอราวัณ</u>							
ช่วงที่ 1	-	-	-	-	-	-	-
ช่วงที่ 2	-	6 (100)	-	-	-	-	6 (100)
ช่วงที่ 3	-	11 (100)	-	-	-	-	11 (100)
ช่วงที่ 4	-	4 (100)	-	-	-	-	4 (100)
รวม	-	21	-	-	-	-	21 (100)
<u>ศาลาแดง</u>							
ช่วงที่ 1	-	1 (100)	-	-	-	-	1 (100)
ช่วงที่ 2	-	8 (100)	-	-	-	-	8 (100)
ช่วงที่ 3	-	6 (100)	-	-	-	-	6 (100)
ช่วงที่ 4	-	6 (100)	-	-	-	-	6 (100)
รวม	-	21 (100)	-	-	-	-	21 (100)

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	ที่ของ ตนเอง	บุตร ที่ของ เทศบาล	ที่เช่า				รวม
			จากญาติ พี่น้อง	จาก เทศบาล	จาก วัด	รวม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	รวม
หัวฝาย							
ช่วงที่ 1	1 (50.00)	-	-	-	1 (50.00)	1 (50.00)	2 (100)
ช่วงที่ 2	2 (100)	-	-	-	-	-	2 (100)
ช่วงที่ 3	3 (23.08)	2 (15.39)	1 (7.69)	2 (15.38)	5 (38.46)	8 (61.54)	13 (100)
ช่วงที่ 4	8 (42.11)	6 (31.58)	2 (10.53)	-	3 (15.78)	5 (26.32)	19 (100)
รวม	14 (38.89)	8 (22.22)	3 (8.33)	2 (5.56)	9 (25.00)	14 (38.89)	36 (100)
ท่าสะต๋อย							
ช่วงที่ 1	-	3 (25.00)	-	9 (75.00)	-	9 (75.00)	12 (100)
ช่วงที่ 2	-	-	-	6 (100)	-	6 (100)	6 (100)
ช่วงที่ 3	-	1 (9.09)	-	10 (90.91)	-	10 (90.91)	11 (100)
ช่วงที่ 4	-	1 (14.29)	-	6 (85.71)	-	6 (85.71)	7 (100)
รวม	-	5 (13.89)	-	31 (86.11)	-	31 (86.11)	36 (100)

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	ที่ชื่อ ตนเอง	บุตร ที่ชื่อ เทศบาล	ที่เช่า				รวม
			จากญาติ พี่น้อง	จาก เทศบาล	จาก วัด	รวม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
<u>ระแกง</u>							
ช่วงที่ 1	3 (21.43)	1 (7.14)	-	10 (71.43)	-	10 (71.43)	14 (100)
ช่วงที่ 2	2 (13.33)	1 (7.14)	-	12 (80.00)	-	12 (80.00)	15 (100)
ช่วงที่ 3	3 (23.08)	-	-	10 (76.92)	-	10 (76.92)	13 (100)
ช่วงที่ 4	-	7 (58.33)	-	5 (41.67)	-	5 (41.67)	12 (100)
รวม	8 (14.81)	9 (16.67)	-	37 (68.52)	-	37 (68.52)	54 (100)

5.4 ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเลือกเข้ามาอาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จากตารางที่ 5.24 จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเลือกเข้ามาอาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีดังนี้

หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษาที่เกิดในชุมชนเองมีมากกว่าหนึ่งในสี่หรือร้อยละ 25.60 เนื่องจากชุมชนที่ศึกษาส่วนมากเกิดขึ้นมาเป็นเวลายาวนานจึงทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนสมรสและมีสมาชิกของครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนที่ศึกษามีถึงร้อยละ 74.40 และปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนที่ศึกษาคือญาติพี่น้องและเพื่อนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาก่อนได้ชักชวนให้เข้ามาอาศัยอยู่มีจำนวนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 21.43 และ 20.83 เนื่องจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาก่อนเห็นว่าในชุมชนนั้นมีที่ว่างที่สามารถสร้างที่อยู่อาศัยได้และมีช่องทางที่จะทำมาหากินได้ต่อไปก็จะชักชวนให้ญาติพี่น้องหรือเพื่อนเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนด้วยกัน ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมไทยอย่างหนึ่งที่มีให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันถ้าช่วยได้ ปัจจัยที่สำรวจลงมาคือหัวหน้าครัวเรือนได้สมรสกับผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนและได้ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนหรือย้ายตามการสมรสนั่นเอง ซึ่งมีร้อยละ 16.67 เพราะในสังคมไทยมีลักษณะอย่างหนึ่งคือถ้าสมรสแล้วฝ่ายชายมักเป็นผู้ที่ย้ายมาอยู่กับฝ่ายหญิง เช่นเดียวกับสังคมของชุมชนที่ศึกษานี้

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่สำคัญเกี่ยวกับบริเวณนี้ซึ่งเป็นที่ว่างไม่ต้องเสียค่าเช่าและชุมชนที่ศึกษาอยู่ใกล้แหล่งงานมิใช่เป็นปัจจัยที่สำคัญโดยตรงที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเลือกเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนที่ศึกษาก็ตาม แต่ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญโดยทางอ้อมในกรณีญาติพี่น้องหรือเพื่อนชักชวนให้เข้ามาอาศัยอยู่และญาติพี่น้องเหล่านี้จะต้องเห็นว่าภายในชุมชนที่ศึกษามีที่ว่างที่สามารถที่จะสร้างที่อยู่อาศัยได้จึงได้ชักชวนให้หัวหน้าครัวเรือนเข้ามาอาศัยอยู่ ส่วนอยู่ใกล้แหล่งงานนั้นชุมชนที่ศึกษาตั้งอยู่ใกล้แหล่งงานอยู่แล้วโดยเฉพาะตลาดซึ่งถือว่าเป็นแหล่งงานที่สำคัญ

เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่า หัวหน้าครัวเรือน ในชุมชนหัวฝายและระแกงที่เกิดในชุมชนมีมากกว่าชุมชนอื่น ๆ คือมีร้อยละ 44.44 และ 38.88 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดง และท่าสะอาดมีร้อยละ 4.76 และ 16.67 ในขณะที่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเอราวัณที่เกิดในชุมชนนั้น ไม่มีเลยเพราะชุมชนเอราวัณเป็นชุมชนที่เกิดใหม่กว่าชุมชนอื่น ๆ หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนศาลาแดงและท่าสะอาดที่ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนมีถึงร้อยละ 95.24 และ 83.33 แต่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหัวฝายและระแกงมีร้อยละ 55.55 และ 61.11 ซึ่งน้อยกว่าชุมชนศาลาแดงและท่าสะอาด

ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเลือกเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนเอราวัณ ศาลาแดงและท่าสะอาด เนื่องจากเพื่อนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาก่อนชักชวนให้เข้ามาอยู่ เป็นปัจจัยที่สำคัญกว่าปัจจัยอื่น ๆ มีร้อยละ 28.57 42.86 และ 33.33 ตามลำดับ ส่วนในชุมชนหัวฝายปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนคือญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาก่อนชักชวนให้เข้ามาอยู่มีร้อยละ 25.00 เนื่องจากทั้งเพื่อนและญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในชุมชนเห็นว่าภายในชุมชนพอมือที่ว่างที่สามารถสร้างที่อยู่อาศัยขึ้นได้ และมีช่องทางที่จะทำมาหากินได้ดีจึงได้ชักชวนให้เพื่อนและญาติพี่น้องเข้ามาอาศัยอยู่ ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของสังคมไทยอย่างหนึ่งที่มีมักจะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันถ้าสามารถทำได้ ในชุมชนระแกงปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเลือกเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนคือย้ายตามคู่สมรสมีมากกว่าหนึ่งในสี่หรือร้อยละ 27.78 เป็นปัจจัยที่สำคัญกว่าปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะลักษณะของสังคมไทยที่ฝ่ายชายสมรสแล้วฝ่ายชายมักจะเป็นผู้ย้ายไปอยู่กับฝ่ายหญิงเป็นส่วนใหญ่ซึ่งในชุมชนระแกงก็เช่นกันที่มีลักษณะ เช่นนี้

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวกับบริเวณนี้ เป็นที่ว่าง ไม่ต้อง เสียค่าเช่าและอยู่ใกล้แหล่งงานมิใช่ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดโดยตรง ที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเลือกเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนก็ตาม แต่ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญโดยทางอ้อมเพราะการที่ญาติพี่น้องหรือเพื่อนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาก่อนจะชักชวนให้หัวหน้าครัวเรือนเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ จะต้องเป็นที่ว่างพอที่จะสร้างที่อยู่อาศัยขึ้นมาได้จึงได้ชักชวนให้เข้ามาอยู่ ส่วนปัจจัยที่อยู่ใกล้แหล่งงานนั้นจะเห็นได้ว่าชุมชนทุก ๆ ชุมชนตั้งอยู่ใกล้แหล่งงาน โดยเฉพาะตลาดซึ่งเป็นแหล่งงานที่สำคัญอยู่แล้ว

ตารางที่ 5.24 ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้หัวหน้าครัวเรือนเลือกเข้ามาอาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ปัจจัย	เอราวัณ	ศาลาแดง	หัวฝาย	ท่าสะท้อน	ระแงง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ที่ว่างไม่ต้องเสีย ค่าเช่า	3 (14.29)	1 (4.76)	1 (2.78)	2 (5.56)	1 (1.85)	8 (4.76)
ค่าเช่าราคาถูก	-	2 (9.52)	1 (2.78)	1 (2.78)	1 (1.85)	5 (2.98)
ใกล้แหล่งงาน	-	-	1 (2.78)	1 (2.78)	-	2 (1.19)
ญาติพี่น้องชักชวน	5 (23.81)	5 (23.81)	9 (25.00)	10 (27.78)	8 (14.81)	36 (21.43)
เพื่อนชักชวน	6 (28.57)	9 (42.86)	-	12 (33.33)	5 (9.26)	35 (20.83)
ย้ายตามคู่สมรส	5 (23.81)	-	7 (19.44)	4 (11.11)	15 (27.78)	28 (16.67)
ย้ายตามบิดามารดา	2 (9.52)	3 (14.29)	1 (2.78)	1 (2.78)	3 (5.56)	10 (5.95)
เกิดในชุมชน	-	1 (4.76)	16 (44.44)	6 (16.67)	21 (38.88)	43 (25.60)
รวม	21 (100)	21 (100)	36 (100)	36 (100)	53 (100)	168 (100)

5.5 อิทธิพลของการย้ายถิ่นเข้ากับการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติที่มีต่อการขยายตัวของแหล่ง
เสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จากตารางที่ 5.25 พบว่า การขยายตัวของชุมชนที่ศึกษามีการขยายตัวทั้งการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติภายในชุมชนเองและประชากรย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ แต่มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 55.14 เกิดจากการเพิ่มประชากรในชุมชนเองส่วนการย้ายถิ่นเข้าของประชากรนั้นมีร้อยละ 44.87 เมื่อศึกษาในแต่ละชุมชนพบว่า การขยายตัวของชุมชนเอราวัณและชุมชนศาลาแดงส่วนมากการขยายตัวเกิดจากการย้ายถิ่นเข้าของประชากรเช่นกัน ซึ่งมีร้อยละ 56.99 และ 68.48 ในขณะที่การขยายตัวของชุมชนหัวฝาย ทำสะอาดและระแงงส่วนมากเกิดจากการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติภายในชุมชนเองมากกว่า คือมีร้อยละ 67.80 52.25 และ 62.03 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.25 อิทธิพลของการขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ลักษณะข้อมูล	ย้ายถิ่นเข้า	เกิดในชุมชน	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
เอราวัณ	53 (56.99)	40 (43.01)	93 (100)
ศาลาแดง	63 (68.48)	29 (31.52)	92 (100)
หัวฝาย	45 (30.20)	104 (67.80)	149 (100)
ท่าสะต๋อย	91 (47.75)	93 (52.25)	178 (100)
ระแกง	90 (37.97)	147 (62.03)	237 (100)
รวม	336 (44.87)	413 (55.14)	237 (100)

เมื่อนำตารางที่ 5.25 มาทดสอบอิทธิพลของการย้ายถิ่นเข้ากับการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติที่มีต่อการขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมโดยวิธี ไคสแควร์ (Chi-Square) จะได้ผลตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.26 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการย้ายถิ่นเข้ากับการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติที่มีต่อการขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ชุมชน	ย้ายเข้า	เกิดในชุมชน	X^2
เอราวัณ	53	40	1.82*
ศาลาแดง	63	29	13.56*
หัวฝาย	45	104	23.36*
ท่าสะต๋อย	85	93	0.36*
ระแกง	90	147	13.7*
ชุมชนที่ศึกษาทั้งหมด	336	413	7.92*

* ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ค่าไคสแควร์จากตารางที่ 5.25 แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของชุมชนที่ศึกษามีสาเหตุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือการขยายตัวของชุมชนที่ศึกษาเกิดจากอิทธิพลของการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติมากกว่าการย้ายถิ่นเข้า

เนื่องมาจากชุมชนที่ศึกษาส่วนมากมีอายุมากกว่า 30 ปีแล้วจึงทำให้ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนมานานมีการสมรสและมีสมาชิกของครอบครัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้การขยายตัวของชุมชนที่ศึกษาส่วนมากเกิดจากการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติของประชากรในชุมชนเองมากกว่าการย้ายถิ่นเข้า

ผลการวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ จากตารางที่ 5.25 แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของชุมชนศาลาแดง หัวฝาย และระแกง มีสาเหตุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือการขยายตัวของชุมชนศาลาแดงเกิดจากอิทธิพลของการย้ายถิ่นเข้ามากกว่าการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติของประชากรภายในชุมชนเอง เนื่องจากชุมชนศาลาแดงมีการขยายตัวกันมาก ในระยะหลัง ๆ นี้คือตั้งแต่ช่วงที่ 2 (2500 - 2509) จึงมีผลทำให้การขยายตัวเกิดจากการย้ายถิ่นเข้ามากกว่าการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติของประชากรในชุมชน

การขยายตัวของชุมชนหัวฝายและระแกงเกิดจากอิทธิพลของการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติของประชากรในชุมชนมากกว่าการย้ายถิ่นเข้าเช่นกัน เนื่องจากทั้งสองชุมชนนี้มีอายุมานานกว่า 30 ปีแล้ว จึงทำให้ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนมานานมีการสมรสและมีสมาชิกของครอบครัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้หัวหน้าครัวเรือนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนเหล่านี้ได้นำสมาชิกของครอบครัวเข้ามาด้วย ฉะนั้นจึงทำให้ประชากรที่มากับหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้มีโอกาสสมรสได้เร็วและมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นตามมา ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้ชุมชนหัวฝายและระแกงมีการขยายตัวเนื่องมาจากการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติของประชากรในชุมชนมากกว่าการย้ายถิ่นเข้า

ผลการวิเคราะห์ค่าไคสแควร์จากตารางที่ 5.25 แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของชุมชนเอราวัณและท่าสะอาดมีสาเหตุไม่แตกต่างกันเชิงสถิติ

นั่นคือการขยายตัวของชุมชนเอราวัณและท่าสะอาดเกิดจากอิทธิพลของการย้ายถิ่นเข้าและการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติของประชากรภายในชุมชนในระดับที่พอ ๆ กัน